

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

DECIZIE

Cererile nr. 46/15 și 744/15
Daniela NĂSTASE împotriva României
și Adrian NĂSTASE împotriva României

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită la 6 septembrie 2022 într-o cameră compusă din:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *președinte*,

Tim Eicke,

Faris Vehabović,

Iulia Antoanella Motoc,

Armen Harutyunyan,

Pere Pastor Vilanova,

Jolien Schukking, *judcători*,

și Ilse Freiwirth, *grefier adjunct de secție*,

având în vedere cererile menționate, introduse la 22 decembrie 2014,

având în vedere observațiile formulate de Guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamânți,

după ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamânții, doamna Daniela Năstase și domnul Adrian Năstase, s-au născut în 1955 și, respectiv, 1950 și sunt domiciliați în București. Au fost reprezentați de C.-L. Popescu, avocat în București.

2. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna O.F. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

3. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează.

4. Reclamantul este un politician și fost demnitar român. Printre altele, a fost ministru al afacerilor externe, prim-ministru, președinte al Partidului Social Democrat și deputat în Camera Deputaților. De asemenea, a fost profesor la Facultatea de Drept din cadrul Universității București și avocat în Baroul București.

5. Reclamanta este soția sa.

1. Ancheta penală

6. La 7 februarie 2006, pe când reclamantul era președinte al Camerei Deputaților, Parchetul însărcinat cu anchetarea faptelor de corupție comise de cei mai înalți demnitari și funcționari, Direcția Națională Anticorupție („DNA”), sesizată la 24 ianuarie 2006 în urma denunțului făcut de C.P., a dispus începerea urmăririi penale față de reclamant și soția sa pentru mai multe infracțiuni de corupție.

7. Unele dintre faptele imputate reclamantilor au fost comise cu ajutorul lui I.P.J. și I.P., care erau, de asemenea, bănuți de dare de mită. I.P. a fost audiat de DNA, care a dispus încetarea urmăririi penale față de acesta și l-a audiat în calitate de martor. I.P. a depus la dosar numeroase înscrisuri care îi incriminau pe reclamanti și o sumă de bani pe care ar fi primit-o de la aceștia din urmă.

8. La 10 martie 2006, O.C., un prieten al lui I.P., a depus la DNA o plângere penală în care a declarat că reclamantul l-a contactat și l-a invitat să participe la o întâlnire. Îl bănuia pe reclamant că vrea să vorbească cu el despre I.P. la acea întâlnire.

9. Pe baza acestei informații, prin ordonanța din 13 martie 2006, parchetul a autorizat cu titlu provizoriu interceptarea convorbirilor purtate între reclamant și O.C. Ordonanța a fost confirmată de Înalta Curte de Casație și Justiție („Înalta Curte”) prin încheierea din 13 martie 2006, prin care, de asemenea, s-a autorizat efectuarea înregistrărilor în continuare.

10. La 13 și 14 martie 2006, la cererea reclamantului, O.C. s-a deplasat la cabinetul acestuia din urmă din Palatul Parlamentului, unde cei doi au discutat despre declarațiile făcute de I.P. la DNA (*supra*, pct. 6).

11. Din copiile transcrierilor convorbirilor dintre reclamant și O.C. din 13 și 14 martie 2006 reiese că reclamantul a menționat poziția lui I.P. în cursul anchetei penale care îl viza și că a declarat că avea nevoie de ajutorul lui O.C. la care a apelat din cauza autorității pe care acesta din urmă o avea asupra lui I.P. Reclamantul i-a solicitat lui O.C. să intervină pe lângă I.P. pentru a-și schimba conduita procesuală. A menționat, de asemenea, că I.P.J. dorea să anunțe public că I.P. era ofițer sub acoperire. A afirmat că urma să îl „decredibilizeze ca om” pe P.I., în situația în care „nu ar fi găsit o soluție

convenabilă” cu acesta. În cursul convorbirilor respective, O.C. și-a exprimat dorința de a nu interveni în relația dintre reclamant și I.P., a spus că îl sfătuisse pe I.P.J. să nu facă declarații publice cu privire la I.P. și a precizat în repetate rânduri că înțelege mesajul reclamantului.

12. La 26 iunie 2006, DNA a extins cercetările față de reclamant și a început urmărirea penală și pentru infracțiunea de șantaj la adresa lui I.P.

13. Prin rechizitoriul din 13 noiembrie 2006, reclamantii au fost trimiși în judecată în fața Înaltei Curți. Aceștia au fost acuzați de mai multe infracțiuni de luare de mită; în plus, reclamanta a fost acuzată de fals în înscrisuri și uz de fals, iar reclamantul de șantaj. I.P.J. a fost inculpată în același proces.

14. În urma unei excepții de neconstituționalitate ridicate de reclamant, prin sentința penală nr. 611 din 18 octombrie 2007, Înalta Curte a constatat nulitatea începerii urmăririi penale și a actelor de urmărire penală, având în vedere lipsa încuviințării de către Parlament a cererii de urmărire penală. Instanța a dispus restituirea cauzei la parchet.

15. În cadrul noii anchete penale, prin rezoluția din 19 iunie 2008, parchetul a dispus disjungerea cauzei cu privire la unele dintre faptele imputate reclamantilor și cercetarea lor separată în trei dosare penale diferite, care au condus la trei procese penale separate: un prim proces îndreptat împotriva reclamantului avea ca obiect finanțarea campaniei sale electorale din 2004 (*infra*, pct. 16-20), al doilea s-a încheiat cu achitarea reclamantului, iar al treilea face obiectul prezentei cereri adresate Curții (*infra*, pct. 21-95).

2. Procesul penal soluționat cu condamnarea penală a reclamantului prin decizia penală din 20 iunie 2012

16. Prin rechizitoriul din 16 ianuarie 2009, reclamantul a fost trimis în judecată în fața Înaltei Curți. Acesta era acuzat că s-a folosit de influența ce deriva din funcția de președinte de partid politic pentru a obține foloase necuvenite constând în suportarea contravalorii unor materiale de propagandă electorală în timpul campaniei electorale prezidențiale din 2004, infracțiune în formă continuată prevăzută de art. 13 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție coroborat cu art. 41 alin. (2) din Codul penal.

17. Soluționând cauza în primă instanță, prin sentința din 30 ianuarie 2012, Înalta Curte, în complet de trei judecători, respectiv judecătorii I.B., I.M. și C.R., l-a condamnat pe reclamant la o pedeapsă de 2 ani de închisoare cu executare pentru infracțiunea sus-menționată. Doamna judecător C.R. a formulat o opinie separată.

18. În partea din sentință referitoare la stabilirea pedepsei aplicabile, înainte de a stabili pedeapsa reclamantului, Înalta Curte a precizat: corupția clasei politice, „personificată cel puțin la nivelul anului 2004” de reclamant, reprezintă un fenomen care nu mai poate fi tolerat de către societatea românească, justiția fiind obligată să riposteze cu fermitate.

19. Reclamantul a declarat recurs și a contestat, printre altele, calitatea de judecător al lui I.B., o contestație larg mediatizată. Prin decizia penală definitivă din 20 iunie 2012, Înalta Curte, în complet de 5 judecători, a admis în parte recursul declarat de reclamant și l-a condamnat pentru o infracțiune simplă în sensul art. 13 din Legea nr. 78/2000. Instanța a respins susținerile reclamantului privind calitatea de judecător a lui I.B. și a menținut sancțiunea penală aplicată reclamantului în primă instanță.

20. După terminarea executării unei fracțiuni din această pedeapsă, la 18 martie 2013, reclamantul a fost liberat condiționat.

21. Capetele de cerere formulate de reclamant în temeiul unor diferite articole din Convenție în legătură cu acest proces, inclusiv cele referitoare la calitatea de judecător a lui I.B., au fost examinate de Curte în decizia *Năstase împotriva României* [(dec.), nr. 80563/12, 18 noiembrie 2014].

3. *Procesul penal care face obiectul prezentei cereri adresate Curții*

a) **Noua urmărire penală referitoare la aceste fapte**

22. În cadrul celui de-al treilea dosar disjuns de dosarul inițial (*supra*, pct. 15), reclamanții au fost acuzați, printre altele, că au introdus ilegal în România, în perioada 2002–2004, bunuri achiziționate în China, în valoare cuprinsă între 700.000 și un milion de dolari (USD), destinate construirii, dezvoltării și decorării unora dintre proprietățile lor. Aceste operațiuni s-au efectuat prin intermediul unor societăți conduse de persoane care dețineau funcții oficiale în guvern, condus la momentul faptelor de către reclamant, printre care I.P.J., și cu ajutorul, printre alții, al lui I.P., funcționar al Ministerului Afacerilor Externe detașat în China.

23. La 7 mai 2009, DNA a început urmărirea penală cu privire la faptele care i-au fost sesizate. Au fost refăcute principalele acte de urmărire penală și readministrate probele pe baza cărora se dispusese inițial trimiterea în judecată, pentru a permite reclamanților să ia cunoștință de acestea și să își pregătească apărarea, cu excepția, printre altele, a înregistrărilor audio ale convorbirilor dintre reclamant și martorul O.C. (*supra*, pct. 10). În ceea ce privește aceste din urmă probe, parchetul a subliniat că practica și doctrina erau unanime în a considera valabile măsurile asigurătorii și alte măsuri procedurale preliminare adoptate de procuror înainte de începerea urmăririi penale, inclusiv măsurile dispuse de un judecător, ca de exemplu înregistrările audio în speță, precum și cele care nu puteau fi reluate. Parchetul a subliniat, de asemenea, că probele deja administrate în legătură cu celelalte persoane vizate de urmărirea penală din prezenta cauză nu erau lovite de nulitate.

24. Reclamanților li s-a prezentat dosarul de urmărire penală.

25. Prin rechizitoriul din 3 mai 2010, DNA a dispus trimiterea reclamanților în judecată după cum urmează:

a) reclamantul, pentru infracțiunea de luare de mită prevăzută de art. 254 C. pen., precum și infracțiunea de șantaj, prevăzută de art. 13¹ din Legea nr. 78/2000;

b) reclamanta, pentru infracțiunile de complicitate la luare de mită în formă continuată, participație improprie la infracțiunea de folosire la autoritatea vamală de documente false în formă continuată și spălare de bani în legătură cu fapte de corupție și în formă continuată, prevăzută de art. 254 C. pen., art. 273 din Legea nr. 86/2006 și, respectiv, art. 23 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor.

26. În special, reclamantul a fost acuzat că a comis, folosindu-se de influența și autoritatea ce derivau din funcția de prim-ministru și președinte al Partidului Social Democrat aflat la guvernare, următoarele fapte:

a) perceperea unor sume de bani, în perioada 2002-2004, plătite de I.P.J., corespunzând, pe de o parte, valorii unor bunuri destinate soției sale și lui însuși importate din China în numele societății V., condusă *de facto* de I.P.J., și, pe de altă parte, costurilor de import ale acestor mărfuri, în schimbul numirii lui I.P.J. în funcții de conducere în cadrul Inspectoratului de Stat în Construcții, structură aflată în subordinea Ministerului Lucrărilor Publice și Transporturilor;

b) perceperea, în favoarea soției sale și a lui însuși, în perioada 2002-2004, a unor foloase sub formă de servicii prestate de I.P., constând atât în organizarea depozitării în China a bunurilor menționate la lit. a), cât și în transportul acestora în România, cu sprijinul, printre altele, al lui I.P.J. și C.P., administrator al societății V. și, în final;

c) formularea de amenințări la adresa persoanei lui I. P., prin persoană interpusă, și anume O.C., în cadrul convorbirilor avute din proprie inițiativă cu acesta din urmă la 13 și 14 martie 2006 (*supra*, pct. 10), pentru a-l constrânge pe I.P. să nu îi incrimineze pe el sau pe soția sa, să retracteze declarațiile acuzatoare date deja și să nu predea autorităților documentele doveditoare.

27. Reclamanta a fost acuzată că l-a ajutat pe reclamant să obțină mită de la I.P.J., că l-a determinat pe acesta din urmă să achiziționeze bunuri în China și că a transportat ilegal aceste bunuri în România cu ajutorul lui I.P., I.P.J. și C.P.

28. I.P.J. a fost inculpată în același proces.

29. Astfel cum reiese din rechizitoriu, dosarul de urmărire penală cuprindea, printre altele: declarațiile reclamantilor și ale lui I.P.J.; declarațiile a 167 de martori; numeroase procese-verbale ale perchezițiilor efectuate, printre altele, la proprietățile reclamantilor; probe colectate în cursul acestor percheziții, inclusiv bunuri, sume de bani, precum și diverse documente pe suport de hârtie și pe suport optic referitoare la operațiunile de achiziție, transport și vămuire a mărfurilor importate; transcrieri ale înregistrărilor audio, în special între I.P. și O.C. și între reclamant și O.C.; diverse expertize (contabile, informatice, audio etc.).

30. La data emiterii rechizitoriului din 3 mai 2010, I.B. (*supra*, pct. 17; și *infra*, pct. 52) era consilieră a procurorului șef al D.N.A. Ulterior, I.B. a fost numită în funcția de judecător la Înalta Curte.

b) Judecata pe fond

31. Înalta Curte, în calitate de instanță de fond, s-a reunit în complet de trei judecători.

32. I.P. s-a constituit parte civilă pentru faptele de șantaj pentru care pretindea că a fost victima reclamantului.

33. În ședința din 24 noiembrie 2010, Înalta Curte a respins excepția ridicată de reclamanti cu privire la pretinsa nelegalitate a actului de sesizare a instanței, precum și cererea acestora de trimitere a dosarului de urmărire penală la procuror pentru refacerea urmăririi penale, întemeiată pe pretinsa nelegalitate a mai multor acte de urmărire penală. În continuare, instanța a admis cererile reclamantilor privind copierea informațiilor stocate în mediu optic a tuturor probelor aflate la dosar.

34. Înalta Curte a audiat inculpații, părțile civile, precum și 71 de martori, inclusiv pe O.C. și C.P. De asemenea, I.P. a fost audiat la date separate, o dată în calitate de martor privind importurile din China și o altă dată în calitate de parte vătămată. Probele aflate la dosar au fost supuse dezbaterii.

35. Reclamantii au fost audiați la 27 februarie 2012. Aceștia au negat faptele de care era acuzați.

36. La 30 martie 2012, Înalta Curte a pronunțat hotărârea.

37. Pentru a stabili faptele, în special în ceea ce privește toate bunurile achiziționate în China în perioada 2002-2004 – depozitarea lor înainte de export, transportul lor în România, vămuirea, tranzitul prin diferite antrepozite din România, livrarea lor către reclamanti, lucrările de construcție și dezvoltare efectuate cu aceste mărfuri, circuitul sumelor aferente tuturor acestor operațiuni și persoanele implicate în acestea – precum și faptele inculpaților ulterior denunțurilor și începerii urmăririi penale, pe lângă declarațiile părților și ale martorilor, în special cele ale I.P. și ale C.P., Înalta Curte s-a întemeiat pe numeroase înscrisuri, ca de exemplu documentele vamale, contabile, fiscale, comerciale și de transport, precum și transcrierile înregistrărilor audio, expertize și percheziții informatice.

38. Instanța a menționat că declarația martorului I.P. era foarte importantă pentru stabilirea faptelor și a respins cererea reclamantilor de a nu lua în considerare declarația acestuia din cauza calității sale de parte vătămată și a lipsei de obiectivitate din partea sa. A considerat, de asemenea, că declarația martorului C.P. era deosebit de importantă pentru stabilirea faptelor, acesta fiind în plus, denunțatorul în această cauză (*supra*, pct. 6).

39. În continuare, Înalta Curte a statuat că, deși s-a stabilit că reclamantul a beneficiat de foloase necuvenite din partea lui I.P.J. și I.P., aceste fapte nu constituiau infracțiunea de luare de mită, întrucât nu s-a dovedit că acesta, în calitate sa de prim-ministru, a acordat foloase lui I.P.J. și I.P. Instanța a

considerat că nu reiese, din succesiunea actelor legislative relevante sau din înscrisuri, că reclamantul ar fi intervenit în numirea lui I.P.J. în funcțiile importante pe care aceasta le ocupase în cadrul Ministerului Transporturilor și că persoana în cauză a acordat un ajutor benevol reclamantului pentru justificarea averii primului ministru, în ipoteza unui control, cu motivația obținerii și prezervării unei relații cât mai bune cu „unul dintre cei mai importanți oameni din stat”. Interpretând înscrisurile și declarația martorului I.P., Înalta Curte a ajuns la o concluzie similară în ceea ce privește ajutorul acordat de acesta din urmă, considerând că nu s-a stabilit că reclamantul a jucat vreun rol în evoluția pozitivă a carierei persoanei în cauză și că aceasta din urmă i-a ajutat din proprie inițiativă pe reclamanți și în mod benevol.

40. În plus, Înalta Curte a statuat, pe de o parte, că nu s-a dovedit cu certitudine că reclamanții erau proprietarii unuia dintre cele două imobile situate în București, menționate în rechizitoriu, iar pe de altă parte, că valoarea lucrărilor efectuate în celălalt imobil situat în București corespundea valorii din factura pe care o plătiseră. Pentru a se pronunța astfel, instanța a considerat că probele aflate la dosar nu arătau caracterul fictiv al vânzării succesive referitoare la imobilul în cauză pentru a putea considera că reclamanții erau beneficiarii lucrărilor.

41. Prin urmare, instanța a concluzionat că nu exista infracțiunea de luare de mită reținută în sarcina reclamanților.

42. În ceea ce privește acuzația de șantaj, Înalta Curte a considerat că reclamantul a făcut amenințări la adresa lui I.P. după începerea urmăririi penale, pentru a-l determina să retracteze declarațiile acuzatoare făcute împotriva sa, astfel cum reiese din convorbirile înregistrate între reclamant și O.C. (*supra*, pct. 10 și 32) descrise de acesta din urmă în mărturia sa. Înalta Curte a constatat că aceste amenințări erau de așa natură încât să producă o stare de mare temere, obiectiv amplificată de întregul scandal mediatic generat de declanșarea investigației pornite împotriva unui fost premier.

43. Înalta Curte a arătat că din dosar reieșea în mod incontestabil că inițiativa celor două întâlniri între O.C. și reclamant aparținea acestuia din urmă, că în cursul acestor întâlniri O.C. avea o poziție pur pasivă, de ascultare, și că niciun element aflat la dosar nu permitea să se concluzioneze că O.C. era agent provocator, așa cum susținea reclamantul (*supra*, pct. 11).

44. În măsura în care reclamantul a invocat nelegalitatea înregistrării audio a convorbirilor sale avute cu O.C., Înalta Curte a răspuns, pe de o parte, că înregistrarea a fost autorizată cu titlu provizoriu prin ordonanța parchetului din 13 martie 2006, pe care instanța a confirmat-o în aceeași zi (*supra*, pct. 9), iar pe de altă parte, că respectiva înregistrare nu a fost inclusă în probele aflate la dosar. Instanța a arătat că faptele relevante pentru această acuzație erau susținute de alte mijloace de probă, printre care și toate declarațiile date de O.C., inclusiv cu privire la desfășurarea întâlnirilor cu reclamantul din datele de 13 și 14 martie 2006, coroborate cu alte declarații. În plus, instanța

a arătat că reclamantul nu a negat în niciun moment versiunea dată de O.C. cu privire la conținutul discuțiilor înregistrate.

45. Prin urmare, Înalta Curte, pronunțându-se în unanimitate:

a) l-a achitat pe reclamant de infracțiunea de luare de mită și l-a condamnat pentru infracțiunea de șantaj la o pedeapsă de 3 ani de închisoare cu suspendare cu un termen de încercare de 6 ani;

b) a achitat-o pe reclamantă de infracțiunea de complicitate la luare de mită și de infracțiunea de spălare de bani și a condamnat-o pentru infracțiunea de participație improprie la infracțiunea de folosire la autoritatea vamală de documente false la o pedeapsă de 3 ani de închisoare cu suspendare cu un termen de încercare de 5 ani.

46. Cealaltă inculpată, I.P.J., a fost la rândul său condamnată.

c) Recursul

47. Parchetul și reclamanții au declarat recurs împotriva deciziei Înaltei Curți.

48. Parchetul a criticat Înalta Curte, printre altele, pentru că i-a achitat pe reclamanți pentru faptele legate de infracțiunea de luare de mită, iar pe reclamantă pentru infracțiunea de spălare de bani.

49. Reclamanții au fost asistați de mai mulți avocați. Reclamantul a criticat, printre altele:

a) faptul că a fost victima unei provocări din partea poliției și că O.C. ar fi acționat ca agent provocator;

b) audierea lui I. P. în calitate de martor, invocând, în special, lipsa de credibilitate a acestuia, cu motivarea că, fiind victimă în aceeași cauză și fiind cercetat penal la începutul urmăririi penale, acest martor avea interes să îl incrimineze.

50. Reclamanta a susținut, printre altele, că hotărârea pronunțată în primă instanță era nefondată și că hotărârea de condamnare care o viza era contrazisă de anumite probe administrate. Aceasta a pus în discuție calitatea de martor a lui I.P. și C.P.

i. Compunerea completului de judecată în cadrul recursului

51. La momentul faptelor, Înalta Curte era condusă de un președinte și doi vicepreședinți. Funcțiile de vicepreședinte erau ocupate de doamna judecător C.T., specializată în drept civil, și doamna judecător R.A.P., specializată în drept penal.

52. La 22 martie 2013, cauza reclamanților a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți, în complet de 5 judecători, și anume doamna judecător R.A.P., președinte (*supra*, pct. 51), și judecătorii I.B., A.D., L.L.Z. și C.R.

53. După expirarea mandatului de vicepreședinte al doamnei judecător R.A.P. la 17 septembrie 2013, printr-o hotărâre din aceeași zi, doamna președinte a Înaltei Curți a numit-o pe doamna judecător C.M.J. în funcția de

președinte al unuia dintre cele două completuri de 5 judecători ai Secției penale din cadrul Înaltei Curți. Hotărârea a fost justificată de faptul că procedura de numire a unui al doilea vicepreședinte al Înaltei Curți era încă în curs, iar doamna vicepreședinte C.T. era specializată în drept civil. Hotărârea s-a întemeiat pe art. 32 alin. (5) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (*infra*, pct. 100) și art. 28 alin. (5) din regulamentul înaltei instanțe (*infra*, pct. 101). Hotărârea de numire a doamnei judecător C.M.J. a fost motivată de statutul său de președinte al Secției penale și de judecător specializat în drept penal.

54. Ședințele de judecată din 7 octombrie și 4 noiembrie 2013 în cauza reclamantului au fost prezidate de doamna judecător C.M.J.

55. Potrivit informațiilor furnizate de Înalta Curte, în perioada în care doamna judecător C.M.J. a fost numită temporar pentru a prezida completul de judecată al Secției penale, doamna vicepreședinte C.T., prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii, prezidase Secția penală în două cauze, în locul doamnei judecător C.M.J. care, întrucât participase la judecata în fond în cele două cauze în discuție, nu a putut să facă parte din acesta. Doamna judecător C.T. a prezidat, de asemenea, o cauză penală începând cu 2 decembrie 2013, în care s-a pronunțat o hotărâre la 10 martie 2014.

56. La 11 noiembrie 2013, domnul judecător I.M.M. a fost ales vicepreședinte al Înaltei Curți; decretul președintelui României de numire a judecătorului în această funcție a fost adoptat în 20 noiembrie 2013 și a fost publicat în Monitorul Oficial în aceeași zi. Domnul judecător I.M.M. a prezidat un complet de judecată al Secției penale din cadrul Înaltei Curți începând cu data de 25 noiembrie 2013.

57. În ședința din 2 decembrie 2013, completul de judecată care examina cauza reclamantilor a fost prezidat, până la finalizarea procesului, de I.M.M., nou numit vicepreședinte al Înaltei Curți.

58. La 5 decembrie 2013, colegiul de conducere al Înaltei Curți s-a pronunțat cu privire la compunerea completelor de 5 judecători pentru anul 2014, iar domnul judecător I.M.M. a fost numit pentru a prezida în cursul anului 2014 unul din cele două completuri de 5 judecători ai Secției penale.

59. După numirea lui I.M.M. în funcția de vicepreședinte al Înaltei Curți, președintele Republicii, T.B., a făcut anumite afirmații la televiziune, exprimându-și satisfacția față de numirea lui I.M.M., declarând că este „foarte fericit” de această numire și că, în lupta împotriva presiunilor asupra justiției, s-au făcut progrese, acestea fiind „sub control”.

ii. *Cererile prealabile și excepțiile ridicate*

60. De la bun început, reclamantii au formulat 14 cereri procedurale, inclusiv cereri prealabile, excepții preliminare și de neconstituționalitate, de sesizare a secțiilor reunite ale Înaltei Curți și de recuzare.

61. În ședința din 2 decembrie 2013, aceștia au ridicat excepții suplimentare, inclusiv excepția nelegalității compunerii completului de judecată (*infra*, pct. 65).

62. Trei judecători de secție ai Înaltei Curți au formulat cereri de abținere: C.R., care a susținut că a predat în aceeași instituție cu reclamantul; A.D., care a precizat că a făcut parte din completul Înaltei Curți care a decis trimiterea dosarului cauzei la DNA la 18 octombrie 2007 (*supra*, pct. 14) și din cel care a respins cererile procedurale la 24 noiembrie 2010 (*supra*, pct. 32); I. B., care a informat că a fost consiliera procurorului șef al DNA la data la care DNA a emis rechizitoriile referitoare la reclamanți, respectiv 3 mai 2010 (*supra*, pct. 25), precum și că a făcut parte din componența Înaltei Curți care l-a judecat pe reclamant într-o altă cauză (*infra*, pct. 17), aspecte care au generat acuze la adresa sa în presă.

63. Reclamanții au formulat cereri de recuzare a judecătorilor I.B. și I.M.M. motivate de diverse considerente și invocând art. 6 din Convenție.

64. În ceea ce privește cererea de recuzare a doamnei judecător I.B., reclamanții au susținut, printre altele, că aceasta a făcut parte din completul de judecată al Înaltei Curți care l-a condamnat pe reclamant într-o altă cauză de corupție foarte mediatizată și că, în motivarea hotărârii pronunțate în cauza respectivă, a fost inclusă următoarea frază: „[...] corupția clasei politice din România, personificată cel puțin pentru anul 2004 de către inculpatul Năstase Adrian [...]” (*supra*, pct. 17 și 18). Potrivit reclamantului, această frază nu făcea posibilă imparțialitatea doamnei judecător I.B. într-o altă cauză care îl privea și care implica acuzații de corupție.

65. Reclamanții au susținut, de asemenea, că, chiar înainte de promovarea sa ca judecător la Înalta Curte, doamna judecător I.B. fusese consilieră a procurorului șef al DNA, ceea ce, în opinia lor, pune în discuție imparțialitatea acesteia întrucât, în această calitate, avusese posibilitatea de a examina legalitatea documentelor întocmite de DNA (*supra*, pct. 30).

66. Cu privire la domnul judecător I.M.M., care a condus completul de judecată în calitate de vicepreședinte al Înaltei Curți, reclamanții au susținut, printre altele: a) că și acesta a făcut parte din completul de judecată într-o altă cauză în care era implicat reclamantul (*supra*, pct. 17); b) că președintele Republicii, T.B., care avea o relație de dușmănie bine-cunoscută cu reclamantul, a făcut afirmații într-o emisiune televizată în care și-a exprimat satisfacția în urma numirii lui I.M.M. în funcția de vicepreședinte al Înaltei Curți.

67. Toate cererile de abținere și de recuzare au fost respinse, în urma examinării lor în camera de consiliu, prin încheieri motivate: cererile de abținere la 27 martie și 2 aprilie 2013, iar cererile de recuzare la 3 iunie și 2 decembrie 2013. Înalta Curte, în complet compus din alți judecători decât cei a căror abținere sau recuzare a fost solicitată, a ascultat părțile și magistrații în discuție și, după o examinare atentă a motivelor invocate, a art. 46-48 C. proc. pen. (*infra*, pct. 96) și a jurisprudenței relevante a Curții, a statuat că

în speță nu exista niciun element care să îi permită să concluzioneze că judecătorii în cauză erau lipsiți de independență și imparțialitate, subiectivă sau obiectivă.

68. În special, Înalta Curte a considerat că opiniile exprimate de acești judecători într-o altă cauză îndreptată împotriva reclamantului nu erau suficiente pentru a constata că magistrații respectivi se află într-o situație de incompatibilitate, întrucât cauza avea ca obiect alte fapte și acuzații. În ceea ce privește faptul că doamna judecător I.B. avusese funcția de consilier al procurorului șef al DNA (*supra*, pct. 30), Înalta Curte a constatat că, potrivit declarațiilor date de I.B. în fața Înaltei Curți, aceasta nu fusese consultată și nu examinase dosarul referitor la reclamant, astfel încât I.B. nu fusese obligată să examineze temeinicia și legalitatea propunerii parchetului, nici să prezinte propuneri în cauză. În plus, instanța a constatat că reclamantii nu și-au susținut în niciun fel susținerile privind atitudinea „neprietenosă” a domnului judecător I.M.M. și nu au prezentat nicio probă de natură să determine rezerve cu privire la o eventuală lipsă de imparțialitate subiectivă sau obiectivă din partea acestui magistrat.

69. În ședința din 2 decembrie 2013, reclamantii au invocat nulitatea hotărârii din 17 septembrie 2013 de numire a doamnei judecător C.M.J. în funcția de președinte al secției competente cu examinarea dosarului cauzei lor (*supra*, pct. 57) și, în consecință, nulitatea completului de judecată. În susținerea argumentului lor, aceștia au susținut că, până la numirea celui de-al doilea vicepreședinte, vicepreședintele Înaltei Curți, C.T., ar fi trebuit să fie numită președinte al completului investit cu judecarea cauzei lor.

70. Parchetul s-a opus acestei excepții, susținând, pe de o parte, că reclamantii nu au ridicat-o în cadrul ședințelor anterioare prezidate de doamna judecător C.M.J. și, pe de altă parte, că practica Înaltei Curți era în direcția specializării completelor de judecată și că acest principiu era cel care a ghidat Înalta Curte în alegerea sa de reorganizare a funcționării sale prin introducerea unui al doilea vicepreședinte (*supra*, pct. 50 *in fine*).

71. Înalta Curte, în complet prezidat de domnul judecător I.M.M., a respins excepția la 2 decembrie 2013, considerând că dispozițiile art. 32 alin. (5) din Legea nr. 302/2004 fuseseră respectate la numirea doamnei judecător C.M.J. în respectiva cauză.

iii. Ședințele de judecată pe fond și probele administrate

72. În ședința din 3 iunie 2013, Înalta Curte, în complet compus din doamna judecător R.A.P., președinte, și I.B., A.D., L.L.Z. și C.R., judecători, s-a pronunțat cu privire la cererile de probe formulate de reclamant. Reclamantul a solicitat audierea reclamantei, a coindiculței I.P.J., precum și a martorei C.S., colaboratoare a reclamantei. Acesta a precizat, de asemenea, că dorește să fie audiat de instanța de recurs și a solicitat încuviințarea depunerii de înscrisuri la dosar. Reclamanta a solicitat, la rândul său, încuviințarea depunerii de înscrisuri la dosar.

73. După ce a obținut confirmarea că reclamanta și coinelupata I.P.J. nu intenționau să se prevaleze de dreptul lor la tăcere, Înalta Curte a admis cererea reclamantului de audiere a coinelupăților și a martorei C.S. A admis, în parte, cererea reclamantului de depunere de înscrisuri la dosar. Instanța a admis în tot cererea reclamantei.

74. Înalta Curte a decis din oficiu audierea martorilor C.P. și I.P.

75. În ședința din 9 septembrie 2013, Înalta Curte l-a audiat pe reclamant.

76. În ședințele din 7 octombrie și 4 noiembrie 2013, Înalta Curte, în complet prezidat de doamna judecător C.M.J. (*supra*, pct. 53), i-a audiat pe martorii C.S. și I.P., precum și pe coinelupata I.P.J. La 4 noiembrie 2013, a fost audiată și reclamanta.

77. În ședința din 2 decembrie 2013, Înalta Curte, în complet prezidat de domnul judecător I.M.M. (*supra*, pct. 55), l-a audiat pe martorul C.P. În aceeași ședință, Înalta Curte l-a audiat pe inculpat, la cererea acestuia, care a dorit să facă precizări suplimentare.

78. Judecata cauzei a fost suspendată la 19 decembrie 2013, când au avut loc dezbaterile. Cauza a rămas în pronunțare.

iv. Decizia definitivă pronunțată în recurs

79. La 6 ianuarie 2014, Înalta Curte a pronunțat decizia sa în ședință publică. Motivarea deciziei, redactată pe 213 pagini, a fost pusă la dispoziția părților la 3 iulie 2014.

80. Înalta Curte a considerat, mai întâi, că faptul că reclamantii obținuseră foloase necuvenite fusese stabilit de instanța pe fond (*supra*, pct. 39), că acest aspect al cauzei nu mai era pus în discuție și că, în cadrul examinării sale, trebuia să se concentreze asupra aspectului subiectiv al faptelor legate de infracțiunea de luare de mită (infracțiune principală și complicitate). Înalta Curte a subliniat următoarele: instanța de fond s-a întemeiat în mod eronat la achitarea reclamantilor pe dispoziția din Codul de procedură penală care prevedea inexistența faptelor materiale (*supra*, pct. 41); însă concluzia în drept a acestei instanțe era contrazisă de probele extinse din dosarul de fond care arătau contrariul, detaliate în hotărârea pronunțată pe fondul cauzei; în special, hotărârea pronunțată pe fondul cauzei a descris în mai multe pagini obținerea de către reclamantii de foloase în natură acordate de I.P.J. și I.P., în legătură cu bunurile provenite din China, concluzionând în același timp că nu exista nicio probă cu privire la scopul urmărit de reclamantii în comiterea faptelor, și anume obținerea unui folos în schimb. Instanța de recurs a statuat că obiectivul urmărit era legat de aspectul subiectiv al infracțiunii reținute în sarcina inculpaților și a considerat că, având în vedere argumentele prezentate în hotărârea sa de către instanța de fond, aceasta din urmă ar fi trebuit să constate lipsa unuia dintre elementele constitutive ale infracțiunii reținute în sarcina inculpaților ca temei legal al achitării, nu că faptele nu au existat în materialitatea lor, astfel cum a procedat.

81. Pe baza unui set de înscrisuri administrate de instanța de fond și a noilor înscrisuri administrate în recurs, Înalta Curte a constatat existența unei legături clare între evoluția carierelor lui I.P.J. și I.P., pe de o parte, și relațiile acestora cu reclamanții și serviciile prestate acestora, pe de altă parte.

82. În fine, în ceea ce privește caracterul fictiv al achiziționării unui imobil despre care reclamanții susțineau că nu sunt proprietarii lui (*supra*, pct. 39), Înalta Curte s-a bazat pe un întreg set de probe pentru a statua că persoanele în cauză erau proprietarii reali ai acestuia. Instanța a examinat în detaliu înscrisurile referitoare la transferurile de proprietate între proprietarii succesivi ai imobilului și a constatat caracterul fictiv al tranzacției privind imobilul. Pentru a decide că reclamanții erau beneficiarii reali ai lucrărilor și obiectelor achiziționate în străinătate, Înalta Curte a ținut seama de declarațiile reclamanților și ale lui I.P.J., care au recunoscut că au dobândit bunuri folosite pentru restaurarea imobilului, declarații pe care instanța le-a coroborat cu înscrisuri și numeroase declarații date de arhitect care le-a acordat reclamanților consiliere la realizarea lucrărilor, de muncitori, șoferi, șefi de șantier, ajutoare la munci semi-grele, care au declarat că reclamanții veneau la acest imobil purtându-se ca niște proprietari. Prin urmare, instanța a concluzionat că din probatoriu rezultă că beneficiarii lucrărilor la imobilul în discuție erau reclamanții.

83. În ceea ce privește susținerile reclamanților cu privire la credibilitatea martorului I.P. (*supra*, pct. 49), Înalta Curte a explicat că acesta din urmă avea în proces un dublu statut: de persoană vătămată pentru infracțiunea de șantaj și de martor la infracțiunile de luare de mită și participație improprie la infracțiunea de folosire la autoritatea vamală de documente false în ceea ce privește mărfurile achiziționate din China. Instanța a precizat că nu există niciun impediment legal în calea cumulării acestei duble calități în cadrul procesului. A explicat că aceleași argumente erau de natură să justifice respingerea susținerilor reclamanților cu privire la calitatea de martor a lui C.P. (*supra*, pct. 50). Instanța a adăugat că, în orice caz, declarațiile martorului I.P. au fost confirmate de alte probe, în principal înscrisuri și bunuri predate organelor de anchetă, dar și de declarația martorului C.P., care a dezvăluit scopul deplasărilor reclamantei în China.

84. Cu privire la șantaj, în măsura în care reclamantul s-a bazat pe mai multe motive pentru a invoca nulitatea înregistrării, ca probă, a convorbirilor pe care le-a avut cu O.C., Înalta Curte a amintit mai întâi că anularea sentinței penale din 18 octombrie 2007 (*supra*, pct. 14) privea numai actele ulterioare începerii urmăririi penale. Instanța a constatat că, în speță, înregistrarea în litigiu fusese efectuată la 13 și 14 martie 2006, înainte de începerea urmăririi penale pentru infracțiunea de șantaj la 26 iunie 2006 (*supra*, pct. 12). Prin urmare, instanța a considerat că înregistrarea nu era lovită de nulitate și putea fi utilizată ca probă. În fine, aceasta a constatat că înregistrarea avea temei legal și a fost dispusă cu respectarea normelor de procedură.

85. Înalta Curte a respins apoi susținerea că O.C. ar fi fost agent provocator. Instanța a arătat că reclamantul a inițiat întâlnirea cu O.C. și că acesta din urmă a avut o poziție pasivă cu ocazia discuțiilor respective, acestea fiind deschise și apoi orientate de către reclamant către argumente de natură să îl convingă pe I.P. să își modifice declarațiile acuzatoare la adresa sa în cauza privind luarea de mită.

86. Pe fond, Înalta Curte a constatat că, după începerea urmăririi penale pentru infracțiunea de corupție, I.P. a fost convocat și a dat declarații la DNA, că reclamantul l-a invitat ulterior pe O.C. să vină să discute în cabinetul său din Palatul Parlamentului situația generată de declarațiile lui I.P., precum și că O.C. a formulat apoi un denunț penal la DNA, instituția sfătuindu-l să meargă la întâlnirile propuse de reclamant. Instanța a arătat că, în cursul acestor întâlniri cu O.C., reclamantul a încercat să îl determine pe I.P. să retragă declarațiile făcute și că totodată l-a acuzat pe I.P. de trădare și a transmis amenințări la adresa acestuia afirmând că, dacă nu se găsește o soluție convenabilă, nu îi rămâne decât un atac „care să meargă pe toate zonele” și să îl decredibilizeze. În continuare, Înalta Curte a respins susținerile reclamantului potrivit cărora înregistrările ar fi fost modificate, subliniind că în speță nu exista niciun indiciu de contrafacere și că, în orice caz, reclamantul însuși a admis, în cursul declarațiilor sale, conținutul convorbirilor sale cu O.C.

87. Înalta Curte a casat în parte sentința penală din 30 martie 2012 (*supra*, pct. 36-41) și, rejudecând cauza în temeiul 385¹⁵ alin. (2) lit. d) C. proc. pen. (*infra*, pct. 96) și totodată având în vedere motivele de recurs formulate de părți, a decis în unanimitate că:

a) reclamantul, vinovat de infracțiunea de luare de mită și infracțiunea de șantaj, să fie condamnat la o pedeapsă de 4 ani închisoare, precum și la 5 ani interzicerea anumitor drepturi ca pedeapsă accesorie;

b) reclamanta, vinovată de complicitate la infracțiunile de luare de mită și de participație improprie la infracțiunea de folosire la autoritatea vamală de documente false în formă continuată, să fie condamnată la o pedeapsă de 3 ani închisoare, cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei cu un termen de încercare de 8 ani, precum și 4 ani pedeapsă complementară a interzicerii anumitor drepturi. În schimb, a fost achitată în legătură cu acuzația de spălare de bani.

v. *Cereri de urgentare a redactării motivării deciziei din 6 ianuarie 2014*

88. În februarie și martie 2014, reclamantul a adresat Înaltei Curți scrisori prin care solicita urgentarea redactării deciziei pronunțate la 6 ianuarie 2014, precizând că era încarcerat și că termenul legal de redactare, de 30 de zile, expirase la 4 februarie 2014.

89. La 4 aprilie 2014, acesta a introdus la Înalta Curte o contestație în temeiul art. 488¹ C. proc. pen. (*infra*, pct. 97), solicitând ca decizia să fie redactată în termen de 5 zile.

90. La 5 mai 2014, Înalta Curte a respins contestația privind termenul de redactare a deciziei ca inadmisibilă.

91. La 5 iunie 2014, s-a pronunțat o decizie de clasare a unei plângeri disciplinare pe care reclamantul a depus-o în martie 2014 la Consiliul Superior al Magistraturii împotriva judecătorilor Înaltei Curți care au pronunțat decizia din 6 ianuarie 2014. În conformitate cu motivarea acestei decizii, ancheta efectuată de Inspekția Judiciară nu a identificat existența vreunei culpe a magistraților în discuție, iar motivele obiective, în special complexitatea dosarului și volumul de muncă semnificativ, au fost factori pentru depășirea „termenului recomandat” prevăzut de art. 406 alin. (1) și (2) C. proc. pen. (*infra*, pct. 96).

vi. Detenția reclamantului

92. Chiar în ziua pronunțării deciziei, și anume 6 ianuarie 2014, reclamantul a fost încarcerat.

93. Prin decizia penală din 24 iunie 2014, la cererea reclamantului, Curtea de Apel București a contopit pedeapsa aplicată reclamantului prin decizia penală definitivă din 20 iunie 2012 pronunțată de Înalta Curte (*supra*, pct. 19) cu noua sa pedeapsă (*supra*, pct. 87) și a dispus executarea unui spor de pedeapsă de 6 luni închisoare.

94. La 21 august 2014, reclamantul a fost liberat condiționat.

95. Printr-o decizie din 7 decembrie 2021, Înalta Curte a pronunțat reabilitarea judecătorească a reclamantului. La 5 ianuarie 2022, s-a împlinit termenul de încercare a reclamantei în urma condamnării sale penale.

B. Dreptul și practica interne relevante

1. Codul de procedură penală

96. Dispozițiile relevante în speță din Codul de procedură penală, în vigoare la momentul faptelor, prevedeau următoarele:

Art. 46

Rudenia între judecători

„Judecătorii care sunt soți, rude sau afini între ei, până la gradul al patrulea inclusiv, nu pot face parte din același complet de judecată.”

Art. 47

Judecător care s-a pronunțat anterior

„Judecătorul care a luat parte la soluționarea unei cauze nu mai poate participa la judecarea aceleiași cauze într-o cale de atac sau la judecarea cauzei după desființarea hotărârii cu trimitere în apel sau după casarea cu trimitere în recurs.

De asemenea, nu mai poate participa la judecarea cauzei judecătorul care și-a exprimat anterior părerea cu privire la soluția care ar putea fi dată în acea cauză.”

Art. 48

Alte cauze de incompatibilitate

„1. Judecătorul este de asemenea incompatibil de a judeca, dacă în cauza respectivă:

- a) a pus în mișcare acțiunea penală sau a dispus trimiterea în judecată ori a pus concluzii în calitate de procuror la instanța de judecată, a soluționat propunerea de arestare preventivă ori de prelungire a arestării preventive în cursul urmăririi penale;
- b) a fost reprezentant sau apărător al vreuneia din părți;
- c) a fost expert sau martor;
- d) există împrejurări din care rezultă că este interesat sub orice formă, el, soțul sau vreo rudă apropiată;
[...]
- g) există dușmănie între el, soțul sau una dintre rudele sale până la gradul al patrulea inclusiv și una dintre părți, soțul sau rudele acestuia până la gradul al treilea inclusiv;
[...]

Art. 50

Abținerea

„Persoana incompatibilă este obligată să declare, după caz, președintelui instanței, procurorului care supraveghează urmărirea penală sau procurorului ierarhic superior, că se abține de a participa la procesul penal, cu arătarea cazului de incompatibilitate și a temeiurilor de fapt care constituie motivul abținerii.

[...]

Art. 51

Recuzarea

„În cazul în care persoana incompatibilă nu a făcut declarație de abținere, poate fi recuzată atât în cursul urmăririi penale cât și în cursul judecății, de oricare dintre părți, de îndată ce partea a aflat despre existența cazului de incompatibilitate.

Recuzarea se formulează oral sau în scris, cu arătarea pentru fiecare persoană în parte a cazului de incompatibilitate invocat și a tuturor temeiurilor de fapt cunoscute la momentul recuzării. Cererea de recuzare poate privi numai pe acei judecători care compun completul de judecată.

[...]

Art. 52

„Abținerea sau recuzarea judecătorului [...] se soluționează de un alt complet, în ședință secretă, fără participarea celui ce declară că se abține sau care este recuzat.

Examinarea declarației de abținere sau a cererii de recuzare se face de îndată, ascultându-se procurorul când este prezent în instanță, iar dacă se găsește necesar, și părțile, precum și persoana care se abține sau a cărei recuzare se cere.

[...]

Când pentru soluționarea abținerii sau a recuzării nu se poate alcătui completul potrivit alin. 1, abținerea sau recuzarea se soluționează de instanța ierarhic superioară.

În cazul în care găsește întemeiată abținerea sau recuzarea și, din cauza abținerii sau recuzării, nu se poate alcătui completul de judecată la instanța competentă să soluționeze cauza, instanța ierarhic superioară desemnează pentru judecarea cauzei o instanță egală în grad cu instanța în fața căreia s-a formulat abținerea sau recuzarea.

[...]

Încheierea prin care s-a admis sau s-a respins abținerea, ca și aceea prin care s-a admis recuzarea, nu sunt supuse nici unei căi de atac.”

Art. 385¹⁵

„Instanța, judecând recursul, pronunță una din următoarele soluții: [...]

2. admite recursul, casând hotărârea atacată și: [...]

d) dispune rejudecarea de către instanța de recurs [...]

Art. 385¹⁶

„Când instanța de recurs casează hotărârea și reține cauza spre rejudecare potrivit art. 385¹⁵ pct. 2 lit. d), se pronunță prin decizie și asupra probelor ce urmează a fi administrate, fixând termen pentru rejudecare. La termenul fixat pentru rejudecare, instanța este obligată să procedeze la ascultarea inculpatului prezent, potrivit dispozițiilor cuprinse în Partea specială, titlul II, capitolul II, atunci când acesta nu a fost ascultat la instanțele de fond și apel, precum și atunci când aceste instanțe nu au pronunțat împotriva inculpatului o hotărâre de condamnare.”

Art. 406

„(1) Hotărârea se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunțare.

(2) Hotărârea se redactează de unul dintre judecătorii care au participat la soluționarea cauzei, în cel mult 30 de zile de la pronunțare, și se semnează de toți membrii completului și de grefier.”

97. Codul de procedură penală a fost modificat; versiunea în vigoare de la 1 februarie 2014 prevedea următoarele:

Art. 488¹

„(1) Dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplinește într-o durată rezonabilă, se poate face contestație, solicitându-se accelerarea procedurii.”

98. În conformitate cu art. 105 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, dispozițiile art. 488¹ C. proc. pen. cu modificările și completările aduse prin lege, referitoare la contestația privind durata rezonabilă a procesului penal, se aplică numai proceselor penale începute după intrarea în vigoare a Codului de procedură modificat, respectiv 1 februarie 2014.

2. *Legea nr. 303/2004*

99. Art. 53 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, în versiunea în vigoare la momentul faptelor, prevedea următoarele:

„Președintele, vicepreședinții și președinții de secții ai Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt numiți de către Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii [...]”

3. *Legea nr. 304/2004*

100. Articolele relevante în speță din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, astfel cum erau în vigoare la momentul faptelor, prevedeau următoarele:

Art. 19 alin. (3)

„La începutul fiecărui an, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, la propunerea președintelui sau a vicepreședintelui acesteia, poate aproba înființarea de complete specializate în cadrul secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, în funcție de numărul și natura cauzelor, de volumul de activitate al fiecărei secții, precum și de specializarea judecătorilor și necesitatea valorificării experienței profesionale a acestora.”

Art. 32 alin. (5)

„Completul de 5 judecători este prezidat de președintele sau vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. În lipsa acestora, completul poate fi prezidat de un președinte de secție desemnat în acest scop de președintele sau, în lipsa acestuia, de vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.”

4. *Regulamentul Înaltei Curți*

101. Art. 28 din Regulamentul din 21 septembrie 2004 privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție („Regulamentul Înaltei Curți”), în vigoare la momentul faptelor, prevedea următoarele:

„(1) În cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează 4 complete de 5 judecători, cu competența de judecată prevăzută de lege.

(2) La începutul fiecărui an, în materie penală se stabilesc două complete de 5 judecători formate numai din judecători din cadrul Secției penale, iar în alte materii decât cea penală se stabilesc două complete de 5 judecători formate din judecători din cadrul Secției civile și de proprietate intelectuală, Secției comerciale și Secției de contencios administrativ și fiscal.

(3) Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție prezidează completul de 5 judecători.

(4) În lipsa președintelui, completul este prezidat de unul din vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(5) În lipsa președintelui și a vicepreședintelui, completul este prezidat de un președinte de secție desemnat în acest scop de președintele sau, în lipsa acestuia, de unul din vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție.”

102. Guvernul a prezentat exemple de jurisprudență a Înaltei Curți în care Înalta Curte a fost sesizată pentru soluționarea unor cereri de recuzare sau de abținere. Din aceste exemple rezultă că un judecător este considerat incompatibil în cazul în care a primit amenințări din partea inculpatului, dar nu se află în niciunul din următoarele cazuri: dacă l-a judecat pe inculpat în alt proces pentru alte acuzații; dacă inculpatul a depus o plângere penală pentru abuz de procedură împotriva judecătorului sau a judecătorilor completului de judecată; dacă președintele completului de judecată și avocatul uneia din părți au lucrat anterior împreună la proiecte juridice în cadrul Institutului de Cercetări Juridice.

CAPETE DE CERERE

103. Reclamanții consideră că completul de 5 judecători al Înaltei Curți nu a fost instituit conform legii. În acest sens, arată că, după încetarea funcțiilor doamnei judecător R.A.P., doamna judecător C.T., vicepreședinte al Înaltei Curți, este cea care ar fi trebuit să facă parte din completul de judecată care a examinat recursul lor.

104. În continuare, reclamanții susțin că completul de 5 judecători al Înaltei Curți care a examinat recursul lor nu a fost o instanță imparțială, susținând că doamna judecător I.B. ar fi avut resentimente față de ei deoarece apărătorul lor a contestat în mod public numirea în mod legal și corect a lui B.I. în funcția de judecător (*supra*, pct. 19), contestația fiind mediatizată intens. Aceștia precizează că nu contestă legalitatea instanței ca urmare a numirii doamnei judecător I.B. la Înalta Curte, chestiune deja soluționată de Curte în decizia sa [*supra*, pct. 21; *Năstase împotriva României* (dec.), nr. 80563/12, pct. 108, 18 noiembrie 2014]. Reclamantul arată, de asemenea, că instanța de recurs nu a fost imparțială din moment ce judecătorii I.M.M. și I.B. au făcut parte din completul de judecată care a pronunțat sentința penală din 30 ianuarie 2012 (*supra*, pct. 18), sentință în textul căreia s-a consemnat fraza „corupția clasei politice din România, personificată [...]” de inculpat (reclamant).

105. În continuare, reclamanții s-au plâns de o lipsă de echitate în procesul pe care l-au intentat în fața completului de 5 judecători al Înaltei Curți, susținând că instanța de recurs i-a condamnat după achitarea lor pe fond, fără a administra în mod nemijlocit majoritatea probelor care au servit ca temei pentru decizia pronunțată. În plus, președintele I.M.M. al completului de judecată în recurs a devenit membru în acest complet abia în cursul ultimelor două ședințe publice, participând doar la audierea unui singur martor și la o simplă declarație suplimentară făcută de reclamant.

106. Reclamantul critică, de asemenea, recurgerea, fără garanții specifice – în opinia sa, la un agent provocator în persoana martorului O.C.

107. În fine, acesta consideră că termenul de redactare a deciziei din 6 ianuarie 2014 a fost nerezonabil.

ÎN DREPT

A. Cu privire la conexarea cererilor

108. Având în vedere asemănarea cererilor în ceea ce privește faptele și capetele de cerere formulate, Curtea consideră oportun să le conexeze, în temeiul art. 42 § 1 din Regulamentul său de procedură.

B. Cu privire la capetele de cerere formulate în contextul art. 6 § 1 din Convenție

109. Potrivit reclamanților, completul de 5 judecători al Înaltei Curți nu era o „instanță imparțială, instituită de lege”. Aceștia se plâng, de asemenea, de lipsa de echitate a procesului penal și de durata termenului de redactare a deciziei definitive pronunțate în urma recursului. Aceștia invocă art. 6 § 1 din Convenție, ale cărui părți relevante în speță sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

1. *Cu privire la capătul de cerere formulat de reclamanți în temeiul art. 6 din Convenție în legătură cu sintagma „instanță instituită de lege” în cazul completului de 5 judecători al Înaltei Curți*

a) **Argumentele părților**

i. *Guvernul*

110. Guvernul arată de la bun început că reclamanții au criticat în fața instanței de recurs doar numirea doamnei judecător C.M.J. Prin urmare, consideră că, în măsura în care reclamanții critică numirea domnului judecător I.M.M. ca președinte al completului investit cu examinarea cauzei lor, această parte a cererilor este inadmisibilă pentru neputințarea căilor de atac interne.

111. În orice caz, Guvernul consideră că instanța care i-a judecat pe reclamanți era instituită de lege deoarece, în opinia sa, numirea judecătorilor C.M.J. și I.M.M., în locul doamnei judecător R.A.P., a respectat dispozițiile interne, și anume art. 32 din Legea nr. 304/2004, precum și art. 28 din Regulamentul Înaltei Curți (*supra*, pct. 100 și 101). Precizează că doamna judecător C.M.J. a fost președintele Secției penale și că domnul judecător

I.M.M. tocmai a fost numit vicepreședinte al Înaltei Curți. Adaugă că doamna judecător C.T. era specializată în materie civilă și că acesta a fost așadar motivul pentru care nu a fost numită în completul de judecată investit cu judecarea cauzei reclamanților.

ii. Reclamanții

112. Reclamanții se plâng că nu au fost judecați de o „instanță instituită de lege”, invocând nelegalitatea compunerii instanței de casație începând cu data de 7 octombrie 2013. În observațiile lor, aceștia detaliază capătul de cerere și precizează că intenționează să conteste legalitatea instanței care a examinat recursul lor în cadrul ultimelor patru ședințe de judecată, inclusiv cele prezidate de domnul judecător I.M.M. Adaugă că nu puteau să conteste în mod direct legalitatea completului de judecată prezidat de domnul judecător I.M.M. întrucât acesta era vicepreședinte al Înaltei Curți, cum prevedea legea. Singura posibilitate pe care o aveau era să conteste mai întâi legalitatea completului prezidat de doamna judecător C.M.J., întrucât acest complet nu a fost prezidat de președintele sau vicepreședintele Înaltei Curți. Aceștia explică faptul că, dacă ar fi fost admisă numai acțiunea lor în contestarea legalității completului de judecată prezidat de doamna judecător C.M.J., ar fi avut posibilitatea să ridice ulterior problema legalității completului de judecată prezidat de domnul judecător I.M.M., dar nu pentru motivul direct legat de președinția sa – o problemă legală și izolată, deoarece persoana în cauză a fost aleasă între timp vicepreședinte al Înaltei Curți, ci pentru încălcarea principiului continuității completului de judecată.

113. În continuare, aceștia consideră că, după încetarea mandatului doamnei judecător R.A.P. (*supra*, pct. 53), președinția completului de judecată ar fi trebuit să fie asigurată, în temeiul Legii nr. 304/2004 (*supra*, pct. 100), de vicepreședintele Înaltei Curți, doamna judecător C.T. (*supra*, pct. 51 și 53). Reclamanții susțin că aceasta din urmă a prezidat completul în anumite cauze penale, înainte de alegerea unui alt vicepreședinte specializat în cauze penale, și că nu exista nicio cerință potrivit căreia completul trebuia să fie prezidat de un judecător specializat în materie penală. Potrivit acestora, domnul judecător I.M.M. a fost părținitor atunci când a respins excepția de nulitate a numirii doamnei judecător C.M.J. și a completului de judecată (*supra*, pct. 69 și 71), având un interes în constatarea validității sale de președinte al completului de judecată.

b) Motivarea Curții

114. Curtea constată că, în formularele lor de cerere, reclamanții contestă numirea doamnei judecător C.M.J. în completul de judecată care a soluționat recursul lor. Aceștia au explicat în observațiile lor că au considerat că legalitatea instanței era compromisă și în cadrul ședințelor prezidate de

domnul judecător I.M.M. și că, chiar și în cadrul acestor ședințe, doamna judecător C.T. ar fi trebuit să prezideze completul de judecată.

115. Curtea nu consideră necesară soluționarea excepției de neputință a căilor de atac interne referitoare la numirea domnului judecător I.M.M. întrucât consideră că acest capăt de cerere este inadmisibil pentru motivele prezentate mai jos.

i. *Principii generale*

116. Curtea face trimitere la principiile generale referitoare la sintagma „instanță instituită de lege”, care au fost rezumate în hotărârea *Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei* [(MC), nr. 26374/18, pct. 211-215, 1 decembrie 2020]:

„211. [...] [...] Această sintagmă reflectă principiul preeminenței dreptului, care este inerent sistemului de protecție instituit de Convenție și protocoalele sale și menționat în mod expres în preambulul Convenției (a se vedea, de exemplu, *Jorgic împotriva Germaniei*, nr. 74613/01, pct. 64, CEDO 2007-III).

[...]

212. [...] «legea» menționată de art. 6 § 1 din Convenție include nu numai legislația care reglementează stabilirea și competența organelor judiciare, ci și orice altă dispoziție de drept intern a cărei nerespectare ar face nelegală participarea unui judecător sau a mai multora la examinarea unei cauze (*Gorguiladzé împotriva Georgiei*, nr. 4313/04, pct. 68, 20 octombrie 2009; *Pandjikidze și alții împotriva Georgiei*, nr. 30323/02, pct. 104, 27 octombrie 2009; *Kontalexis împotriva Greciei*, nr. 59000/08, pct. 38, 31 mai 2011) [...]

213. Cu alte cuvinte, expresia «instituită de lege» privește nu numai baza legală a înseși existenței «instanței», ci și respectarea de către aceasta a normelor speciale care o reglementează (*Sokourenko și Strygoun împotriva Ucrainei*, nr. 29458/04 și 29465/04, pct. 24, 20 iulie 2006) și compunerea completului din fiecare cauză (*Richert împotriva Poloniei*, nr. 54809/07, pct. 43, 25 octombrie 2011; *Ezgeta împotriva Croației*, nr. 40562/12, pct. 38, 7 septembrie 2017).

[...]

214. Scopul expresiei «instituită de lege» care este menționată de art. 6 § 1 este „de a evita ca organizarea sistemului judiciar într-o societate democratică să fie lăsată la discreția executivului și de a se asigura că această chestiune este reglementată de un act al Parlamentului” [*Zand împotriva Austriei*, nr. 7360/76, Raportul Comisiei din 12 octombrie 1978, *Decizii și rapoarte* (DR) 15, pag. 70-80, și *Miracle Europe Kft împotriva Ungariei*, nr. 57774/13], pct. 51[, 12 ianuarie 2016]].

215. În același timp, deși Curtea a subliniat importanța tot mai mare acordată atât conceptului de separare a puterilor, cât și necesității de a menține independența sistemului judiciar [*Baka împotriva Ungariei* (MC), nr. 20261/12, pct. 165, 23 iunie 2016], a precizat, de asemenea, că nici art. 6, nici vreo altă dispoziție din Convenție nu obligă statele să respecte o anumită noțiune constituțională teoretică privind limitele admisibile ale interacțiunii dintre una sau alta dintre puteri [*Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei* (MC), nr. 55391/13 și alte 2, pct. 144, 6 noiembrie 2018].

[...]”

ii. *Aplicarea în prezenta cauză a principiilor sus-menționate*

117. Curtea constată de la bun început că nu se susține în prezenta cauză că a avut loc o încălcare a normelor în etapa numirii inițiale a doamnei judecător C.M.J. sau a domnului judecător I.M.M. în funcția de judecători ai Înaltei Curți, ceea ce ar fi avut ca efect privarea reclamanților de o instanță „stabilită de lege”.

118. Reclamanții susțin doar că numirea doamnei judecător C.M.J., președintele Secției penale, în funcția de președinte al completului penal de 5 judecători care examina cauza lor, era contrară legislației interne întrucât aceasta nu era vicepreședinte al Înaltei Curți (*supra*, pct. 112). Guvernul susține, dimpotrivă, că dreptul intern a fost respectat în speță, astfel cum a statuat Înalta Curte (*supra*, pct. 111).

119. Curtea amintește că este competentă să se pronunțe cu privire la respectarea normelor de drept național în materie de instituire și competență a organelor judiciare, dar că, având în vedere principiul general potrivit căruia le revine în primul rând instanțelor naționale sarcina de a interpreta legislația națională, ea nu poate, în principiu, să pună în discuție aprecierea lor decât în cazul unei încălcări flagrante a acestei legislații, cu alte cuvinte, cu excepția cazului în care concluzia lor poate fi considerată arbitrară sau vădit nerezonabilă (*Guðmundur Andri Ástráðsson*, citată anterior, pct. 216 și 244).

120. În speță, Curtea constată că numirea doamnei judecător C.M.J., președintele Secției penale, în funcția de președinte al completului investit cu judecarea cauzei reclamanților a fost făcută în temeiul art. 32 alin. (5) din Legea nr. 304/2004 și al art. 28 alin. (5) din Regulamentul Înaltei Curți (*supra*, pct. 100 și 101) și a fost declarată legală de aceasta din urmă (*supra*, pct. 65).

121. Curtea constată că art. 32 alin. (5) din Legea nr. 304/2004 și art. 28 alin. (5) din Regulamentul Înaltei Curți prevedeau posibilitatea ca președintele Înaltei Curți să numească președintele Secției penale însărcinate cu conducerea completului penal de 5 judecători, ceea ce de altfel a și făcut în speță. În lipsa președintelui și a vicepreședintelui, completul putea fi prezidat de un președinte de secție desemnat în acest scop de președinte. Curtea observă, de asemenea, că legea prevedea înființarea de complete specializate în cadrul secțiilor Înaltei Curți (*supra*, pct. 100).

122. Prin urmare, constată că, în speță, ca urmare a expirării mandatului de vicepreședinte al doamnei judecător R.A.P., specializată în materie penală, președintele Înaltei Curți a decis, în interesul bunei administrări a justiției, să o desemneze pe doamna judecător C.M.J., președintele Secției penale, să prezideze temporar un complet de 5 judecători al Secției penale, până la numirea unui nou vicepreședinte (*supra*, pct. 51-53). Desemnarea doamnei judecător C.M.J. a fost motivată în mod clar în hotărârea din 17 septembrie 2013 (*supra*, pct. 53).

123. În contextul cauzei și din lectura dispozițiilor legale relevante, Curtea consideră că nu poate fi considerată arbitrară sau vădit nerezonabilă hotărârea

de numire a doamnei judecător C.M.J., pentru a ocupa funcția de președinte al completului învestit cu judecarea cauzei reclamanților, de către doamna președinte a Înaltei Curți, care a considerat că nici președintele, nici vicepreședintele Înaltei Curți nu pot să prezideze completul de judecată în discuție. Este pe deplin rezonabil ca un președinte al unei înalte instanțe să poată emite hotărâri, în interesul unei mai bune administrări a justiției și în limitele dispozițiilor legale aplicabile, cu privire la anumite măsuri temporare referitoare la președinția completelor de judecată. Curtea nu constată încălcarea vădită a legislației naționale, nici în modul în care a fost stabilită componența completului care a judecat cauza reclamanților, nici în aprecierea autorităților naționale cu privire la aplicarea legislației naționale. În plus, aceasta constată că doamna judecător C.M.J. nu a înlocuit în calitate de judecător supleant un membru efectiv al completului care ar fi fost absent fără motiv (a se vedea, *a contrario*, *Kontalexis împotriva Greciei*, nr. 59000/08, pct. 19 și 42-44, 31 mai 2011).

124. În ceea ce privește susținerile reclamanților potrivit cărora doamna judecător C.T. ar fi prezidat completuri de judecată în materie penală (*supra*, pct. 113), Curtea observă că hotărârea doamnei președinte a Înaltei Curți din 17 septembrie 2013 nu îi interzicea în mod expres doamnei judecător C.T. să se pronunțe în cauze penale (*supra*, pct. 53), dar preciza într-adevăr că aceasta era specializată în materie civilă. Totuși, constată că, în perioada în care doamna judecător C.M.J. a fost numită să prezideze temporar completul de judecată al secției penale, doamna judecător C.T. a înlocuit-o din cauza existenței unui impediment pentru participarea la deliberări a doamnei judecător C.M.J. (*supra*, pct. 55). Doamna judecător C.T. a prezidat foarte puține cauze penale (pct. 55 *in fine*), fapt care confirmă disponibilitatea constantă a Înaltei Curți de a promova și a asigura instituirea unor completuri specializate pentru soluționarea cauzelor.

125. În ceea ce privește numirea domnului judecător I.M.M. în funcția de președinte al completului de judecată, Curtea constată că această numire a avut loc ulterior alegerii sale în funcția de vicepreședinte al Înaltei Curți și numirii sale prin decret al președintelui României (*supra*, pct. 56). Având în vedere faptul că doamna judecător C.M.J. a fost numită temporar pentru a prezida completul de 5 judecători al Secției penale și că legea prevedea că un vicepreședinte poate prezida un astfel de complet de judecată (*supra*, pct. 100), Curtea consideră că instanța care a judecat cauza reclamanților a fost stabilită în mod legal. În măsura în care numirea domnului judecător I.M.M. în funcția de președinte al completului de 5 judecători s-a datorat funcției sale de vicepreședinte al Înaltei Curți nou-alese, nu se poate considera că acest magistrat a fost lipsit de imparțialitate la examinarea excepției de nulitate a numirii doamnei judecător C.M.J., ridicată de reclamanți (*supra*, pct. 113 *in fine*). În orice caz, reclamanții nu au contestat compunerea completului de judecată din care făcea parte domnul judecător I.M.M., indiferent dacă era

vorba despre perspectiva numirii sale în funcția de președinte al acestui complet sau de continuitatea completului de judecată.

126. Curtea constată că reclamanții, în argumentele lor prezentate în contextul art. 34 și 38, susțin că documentul întocmit de colegiul de conducere al Înaltei Curți la 2 decembrie 2013 prevedea expres numirea domnului judecător I.M.M. în funcția de președinte al unui complet de judecatori numai pentru anul 2014 (*infra*, pct. 188). Totuși, Curtea constată că acest document nu reflectă decât hotărârile adoptate de colegiul de conducere al Înaltei Curți în vederea organizării și stabilirii compunerii secțiilor penale și civile pe durata anului 2014 (*supra*, pct. 58). Deși este adevărat că acest document îl numește în mod expres pe domnul judecător I.M.M. în funcția de președinte al unui complet de 5 judecatori al Secției penale pe durata anului 2014, acesta nu a vizat activitatea Înaltei Curți la sfârșitul anului 2013 și nu a putut pune în discuție statutul de vicepreședinte al domnului judecător I.M.M. numit prin decret al președintelui României și consecințele legale ce rezultă de aici pentru președinția completurilor de judecată.

127. În final, Curtea constată că, în prezenta cauză, nu există circumstanțe care o obligă să examineze dacă, în pofida constatării de mai sus referitoare la conformitatea cu normele interne, aplicarea normelor interne a avut totuși consecințe incompatibile cu obiectul și scopul dreptului la „instanță instituită de lege” în sensul Convenției (*Guðmundur Andri Ástráðsson*, citată anterior, pct. 245).

128. Ținând seama de aceste elemente, Curtea concluzionează că acest capăt de cerere este vădit nefondat și trebuie respins, în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și 4 din Convenție.

2. *Cu privire la capătul de cerere formulat de reclamanți în temeiul art. 6 din Convenție în legătură cu noțiunea de „instanță imparțială” în cazul completului de 5 judecatori al Înaltei Curți*

a) **Argumentele părților**

i. *Guvernul*

129. Guvernul consideră că reclamanții au beneficiat de o instanță imparțială și face trimitere la exemplele de jurisprudență constantă a Înaltei Curți în materie de recuzare și abținere (*supra*, pct. 102).

130. În măsura în care reclamanții se plâng de lipsa de imparțialitate a instanței ca urmare a afirmațiilor făcute de doamna judecător I.B. în cadrul altui proces (*supra*, pct. 18), Guvernul arată că Curtea a examinat acest aspect în decizia *Năstase*, citată anterior, în care s-a concluzionat că aceste cuvinte exprimă concluzia Înaltei Curți cu privire la răspunderea reclamantului pentru corupția la nivel înalt pentru care era judecat (*ibidem*, pct. 108). În ceea ce privește faptul că judecătorii I.B. și I.M.M. au făcut parte din completul care a judecat o altă cauză care îl viza pe reclamant, Guvernul consideră că o astfel

de împrejurare nu ridică în sine nicio problemă de imparțialitate obiectivă în raport cu art. 6 din Convenție. Acesta susține că: cererile de recuzare și de abținere prezentate în prezenta cauză au fost examinate de completuri care nu au inclus judecătorii vizați de cererile respective; în cadrul examinării lor, principiile jurisprudenței Curții au fost aplicate celor două aspecte ale imparțialității, atât obiectiv cât și subiectiv; s-a concluzionat că niciun element nu pune în discuție imparțialitatea, obiectivă sau subiectivă, a judecătorilor respectivi. În concluzie, în opinia Guvernului, niciunul dintre judecătorii vizați în prezenta cauză nu a făcut afirmații care ar putea pune la îndoială imparțialitatea lor.

ii. Reclamanții

131. Reclamanții consideră că au fost privați de o instanță imparțială, având în vedere faptul că judecătorii I.B. și I.M.M. au examinat anterior dosarul penal care a condus la condamnarea penală a reclamantului prin decizia penală definitivă din 20 iunie 2012, în care s-a reținut că reclamantul era „personificarea” corupției clasei politice din România. În acest context, reclamanții se plâng de respingerea cererilor de recuzare referitoare la judecătorii I.B. și I.M.M., precum și de respingerea cererii de abținere a doamnei judecător I.B. în fața instanței de recurs (*supra*, pct. 67 și 68), aceasta din urmă fiind anterior consilier al procurorului șef al DNA (*supra*, pct. 30). De asemenea, aceștia se plâng de imparțialitatea pe care o descriu ca fiind subiectivă a doamnei judecător I.B., care ar fi avut resentimente față de ei întrucât aceștia au contestat în mod public statutul său de judecător și care a avut de soluționat chestiuni referitoare la legalitatea propriei sale numiri în funcția de judecător. Aceștia adaugă că declarațiile președintelui României privind numirea domnului judecător I.M.M. la Înalta Curte (*supra*, pct. 55 și 56) pun sub semnul întrebării imparțialitatea domnului judecător I.M.M.

b) Motivarea Curții

i. Principii generale

132. Cu privire la cerința de imparțialitate, Curtea face trimitere la principiile care rezultă din jurisprudența sa, rezumate în cauza *Ilmseher împotriva Germaniei* [(MC), nr. 10211/12 și 27505/14, pct. 286, 4 decembrie 2018]:

„Curtea reamintește că, în sensul art. 6 § 1, imparțialitatea trebuie să fie apreciată pe baza unui demers subiectiv, ținând seama de convingerea personală și de comportamentul unui astfel de judecător, adică să se stabilească dacă acesta a demonstrat o atitudine părtinitoare sau prejudecăți personale într-o anumită cauză, și pe baza unui demers obiectiv, care constă în a stabili dacă instanța respectivă oferea, în special din punctul de vedere al compunerii sale, garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea sa [a se vedea, printre altele, *Kleyner și alții împotriva Țărilor de Jos* (MC), nr. 39343/98 și alte 3 cereri, pct. 191, CEDO 2003-VI și *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 104, CEDO 2013].

[...] În ceea ce privește demersul subiectiv, imparțialitatea personală a unui magistrat se prezumă până la proba contrară [*Morel împotriva Franței*, nr. 34130/96, pct. 41, CEDO 2000-VI, și *Micallef împotriva Maltei* (MC), nr. 17056/06, pct. 94, CEDO 2009].

[...] În ceea ce privește demersul obiectiv, acesta constă în a stabili dacă, independent de conduita personală a judecătorului, anumite fapte verificabile oferă motive care dau naștere unor suspiciuni cu privire la lipsa de imparțialitate a acestuia. Rezultă că, pentru a aprecia existența, într-o anumită cauză, a unui motiv legitim care dă naștere unor bănueli privind lipsa de imparțialitate a unui judecător sau a completului de judecată, opinia persoanei în cauză este importantă, însă nu are un rol hotărâtor. Elementul decisiv este acela de a clarifica dacă se poate considera că temerile privind persoana în cauză sunt justificate în mod obiectiv (*Wettstein împotriva Elveției*, nr. 33958/96, pct. 44, CEDO 2000 XII, și *Micallef*, citată anterior, pct. 96).”

ii. *Aplicarea în prezenta cauză a principiilor sus-menționate*

133. În speță, îndoielile ridicate de reclamânți cu privire la imparțialitatea personală a doamnei judecător I.B. rezultă din faptul că aceștia au contestat în mod public, prin intermediul avocatului lor, calitatea de judecător a acesteia. Aceștia și-au exprimat îndoiala cu privire la imparțialitatea domnului judecător I.M.M. din cauza declarațiilor președintelui României cu privire la numirea domnului judecător I.M.M. la Înalta Curte. În ultimul rând, aceștia au contestat în fața Înaltei Curți participarea judecătorilor I.B. și I.M.M. la completul de judecată care a examinat recursul, deși aceștia participaseră la un alt proces în care era implicat reclamantul, iar I.B. a făcut parte din membrii parchetului.

134. Curtea consideră că argumentele reclamanților nu constituie elemente de natură să răstoarne prezumția de imparțialitate subiectivă a magistraților în discuție. Contestând calitatea de judecător a doamnei I.B. în cadrul procesului penal anterior (*supra*, pct. 19 și 99), reclamantul a încercat să conteste legalitatea completului de judecată stabilit în cadrul acelui proces, prevalându-se astfel de un mijloc de apărare procedural. Curtea constată, de asemenea, că Înalta Curte a soluționat contestația privind statutul de judecător al doamnei judecător I.B. prin decizia penală definitivă din 20 iunie 2012 și că ea însăși a statuat că instanța care l-a condamnat pe reclamant a fost „instituită de lege” [*Năstase împotriva României* (dec.), nr. 80563/12, pct. 50 și 70, 18 noiembrie 2014]. În acest context și în pofida mediatizării acestei contestații la momentul respectiv, demersul reclamanților nu poate, în sine, să pună în discuție imparțialitatea subiectivă a doamnei judecător I.B.

135. În continuare, Curtea arată că argumentele derivate din declarația președintelui privind numirea lui I.M.M. în funcția de vicepreședinte al Înaltei Curți (*supra*, pct. 55) rămân foarte generale și nu au nicio legătură cu cauza reclamantilor.

136. Astfel, argumentele invocate de reclamânți sunt doar speculații și nu există niciun element din dosar care să arate că magistrații respectivi au manifestat ostilitate sau rea-voință față de reclamânți ori că au manifestat

părtinire împotriva reclamanților sau au folosit în mod public expresii care denotă o apreciere negativă a cauzei lor (*supra*, *a contrario*, *Buscemi împotriva Italiei*, nr. 29569/95, pct. 67-69, CEDO 1999-VI; *Olujić împotriva Croației*, nr. 22330/05, pct. 56-68, 5 februarie 2009).

137. În ceea ce privește argumentul reclamantului întemeiat pe termenii folosiți în sentința din 30 ianuarie 2012 a Înaltei Curți în complet de judecată din care au făcut parte I.B. și I.M.M. (*supra*, pct. 18), Curtea amintește, în contextul art. 18 din Convenție, că Înalta Curte, prin afirmația potrivit căreia corupția clasei politice era „personificată” de reclamant, a exprimat consecința concluziei sale cu privire la răspunderea penală a reclamantului, constatată în urma unui proces penal, pentru infracțiuni de corupție la nivel înalt (*Năstase*, citată anterior, pct. 108). În contextul său, expresia în discuție urmărea să facă o apreciere generală a stării de corupție din România la nivelul anului 2004 și să sublinieze că statul de drept nu tolerează astfel de comportamente. Chiar dacă a fost menționat numele reclamantului, nu se poate considera că, în sine, această exprimare poate să justifice rezerve în legătură cu imparțialitatea judecătorilor care au pronunțat hotărârea cu privire la orice altă faptă penală referitoare la reclamant.

138. Prin urmare, Curtea consideră că nu există niciun element de natură să ridice îndoieli privind imparțialitatea subiectivă a acestor magistrați și este de părere că susținerile reclamanților, potrivit cărora judecătorii în discuție erau motivați de resentimente sau chiar de o idee preconcepută privind vinovăția lor, nu se bazează pe niciun element concret.

139. Cu privire la aprecierea obiectivă, Curtea constată că, în speță, teama față de lipsa de imparțialitate are legătură cu faptul că judecătorii I.B. și I.M.M., care făceau parte din completul de judecată investit cu judecarea recursului, s-au pronunțat anterior în cadrul unui proces penal care a dus la condamnarea sa penală prin hotărârea definitivă din 6 iunie 2012 (*supra*, pct. 17 și 19). În fața Înaltei Curți, reclamantul a mai menționat temeri privind faptul că doamna judecător I.B. avusese funcția de consilier al procurorului-șef al DNA la data la care DNA a emis rechizitoriile referitoare la reclamanți, respectiv 3 mai 2010 (*supra*, pct. 30).

140. Deși astfel de situații ar putea să îi suscite îndoieli reclamantului, ele nu pot ca atare să fie considerate justificate în mod obiectiv în toate cazurile: răspunsul este variabil, în funcție de circumstanțele cauzei. În special, Curtea trebuie să țină seama de natura atribuțiilor pe care judecătorii în discuție le-au îndeplinit înainte de a se pronunța pe fondul cauzei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Borg împotriva Maltei*, nr. 37537/13, pct. 89, 12 ianuarie 2016). Simplul fapt că un magistrat s-a pronunțat deja cu privire la infracțiuni similare, dar distincte, nu poate, de unul singur, să aducă atingere imparțialității acestui judecător: aceasta din urmă, pe de altă parte, este compromisă dacă hotărârile pronunțate anterior conțin referiri sau estimări cu privire la vinovăția inculpatului în cauzele care urmează să fie soluționate [*Craxi III împotriva Italiei* (dec.), nr. 63226/00, 14 iunie 2001; *a contrario*,

Ferrantelli și Santangelo împotriva Italiei, 7 august 1996, pct. 59-60, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III].

141. În speță, situația de fapt din cauza în care reclamantul a fost condamnat prin decizia penală din 20 iunie 2012 și în care judecătorii I.B. și I.M.M. s-au pronunțat în sentința penală din 30 ianuarie 2012 (*supra*, pct. 17) era total diferită de cele care au făcut obiectul cauzei soluționate prin decizia penală din 6 ianuarie 2014 (*supra*, pct. 79). În plus, reclamantul nu susține că hotărârea pronunțată în prima cauză conținea referiri la rolul său în cea de a doua cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, Craxi III, citată anterior, și, *a contrario*, *Otegi Mondragon și alții împotriva Spaniei*, nr. 4184/15 și alte 4, pct. 65, 6 noiembrie 2018). Acesta se limitează la contestarea imparțialității judecătorilor pe baza expresiei utilizate, care îl descria ca fiind „personificarea” corupției clasei politice, aspect deja examinat de Curte (*supra*, pct. 137).

142. În ceea ce privește lipsa de imparțialitate a doamnei judecător I.B. din cauza activității sale de consilier al procurorului-șef al D.N.A., Curtea constată că acest argument nu a fost dezvoltat de reclamanti în formularele lor de cerere (*supra*, pct. 104), ci în cursul procedurii interne (*supra*, pct. 65). Totuși, având în vedere că acesta este un argument ridicat de doamna judecător I.B. în cererea sa de abținere (*supra*, pct. 62), Curtea consideră util să îl examineze pe scurt. Amintește, în această privință, că faptul că un judecător a ocupat un post în cadrul parchetului nu constituie în sine un motiv să se teamă de lipsa de imparțialitate (*Paunović împotriva Serbiei*, nr. 54574/07, pct. 38-43, 3 decembrie 2019) și că ceea ce contează este importanța și natura deciziilor asupra cărora a fost investit să se pronunțe (*Bulut împotriva Austriei*, 22 februarie 1996, pct. 33-34, *Culegere* 1996-II). Totuși, în speță, Curtea constată că I.B., pe când avea funcția de consilier al procurorului-șef al DNA, nu a fost nicidecum obligată să se ocupe de cauza reclamantilor, după cum a declarat atunci când a fost audiată de Înalta Curte (*supra*, pct. 30 și 68). În plus, reclamantii nu au invocat în fața instanțelor naționale niciun element concret care să dovedească intervenția lui I.B. în examinarea cauzei lor sau imparțialitatea acesteia ca urmare a eventualelor sale legături ierarhice cu procurorul care s-a ocupat de cazul reclamantilor (a se vedea, pentru comparație, *Paunović*, citată anterior, pct. 41).

143. În fine, Curtea amintește că Înalta Curte a examinat motivele prezentate în cererile de abținere și de recuzare și a statuat că nu există motive de incompatibilitate a membrilor instanței de recurs (*supra*, pct. 67-68). În plus, aceasta observă că cererea de abținere a doamnei judecător I.B. a fost examinată de un complet de judecată al Înaltei Curți care, după compararea obiectului celor două cauze, a pronunțat o decizie motivată în care a explicat că cele două cauze se refereau la chestiuni diferite și că cei doi judecători nu s-au pronunțat asupra cauzei referitoare la reclamant (*supra*, pct. 68; a se vedea, *mutatis mutandis*, *Alexandru Marian Iancu împotriva României*, nr. 60858/15, pct. 70, 4 februarie 2020). Curtea nu vede niciun motiv pentru a

pune sub semnul întrebării constatările instanței naționale (a se vedea, printre altele, *George-Lavinu Ghiurău împotriva României*, nr. 15549/16, pct. 66, 16 iunie 2020, cu trimiterile ulterioare).

144. În lumina acestor elemente, Curtea concluzionează că îndoielile pe care reclamanții le puteau exprima cu privire la imparțialitatea completului de judecată în recurs nu sunt justificate nici subiectiv, nici obiectiv. Consideră că acest capăt de cerere referitor la pretinsa lipsă a unei instanțe imparțiale este vădit nefondat și trebuie respins, în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și 4 din Convenție.

3. *Cu privire la capătul de cerere formulat de reclamanți în temeiul art. 6 din Convenție cu privire la omisiunea Înaltei Curți de a administra în mod nemijlocit întregul probatoriu care a stat la baza deciziei sale și respectarea principiului nemijlocirii*

a) **Argumentele părților**

i. *Guvernul*

145. Guvernul afirmă că toate probele decisive au fost administrate în fața instanței de recurs. Subliniază că aceasta din urmă a încuviințat toate cererile de audiere a martorilor în fața sa pe care i le-au adresat reclamanții (*supra*, pct. 73), că toți inculpații au fost audiați din nou, că această instanță a decis din oficiu să audieze din nou martorii considerați esențiali, și anume I.P. și P.C. (*supra*, pct. 74), precum și că marea majoritate a cererilor de prezentare de noi înscrisuri formulate de reclamanți au fost admise (*supra*, pct. 73). Acesta declară că, în orice caz, întregul probatoriu, inclusiv probele administrate în fața instanței de fond, au fost dezbătute în ședință publică, cu participarea reclamanților și a avocaților acestora.

146. Guvernul arată, de asemenea, că reclamanții ar fi putut să solicite instanței de recurs, după numirea domnului judecător I.M.M. în completul de judecată, să îi reaudieze pe martorii esențiali și pe inculpați, dar nu au făcut așa ceva, cu excepția reclamantului însuși (*supra*, pct. 71).

ii. *Reclamanții*

147. Reclamanții se plâng de faptul că nu au beneficiat de un proces echitabil în fața instanței de recurs. Aceștia susțin că această instanță, pentru prima dată, i-a condamnat pe unul pentru infracțiunea de luare de mită, iar pe celălalt pentru infracțiunea de complicitate la luare de mită, exclusiv pe baza probelor administrate în primă instanță, precizând că majoritatea acestora nu fuseseră administrate în fața instanței de casație. În formularele de cerere, aceștia au menționat că la baza condamnării lor pentru luare de mită și, respectiv, pentru complicitate la luare de mită, au stat, în esență, declarațiile date de I.P. și C.P. coroborate cu alte probe pe care le consideră strânse în mod ilegal. Adaugă că nici mărturia inculpatului, nici declarațiile martorilor nu au fost administrate în fața domnului judecător I.M.M., care a prezidat

completul de judecată abia începând cu data de 2 decembrie 2013 (*supra*, pct. 57 și 71).

148. Reclamantul se plânge, de asemenea, că instanța de recurs l-a condamnat în recurs pentru luare de mită fără a reexamina primul element al infracțiunii reținute în sarcina sa, și anume primirea de foloase materiale, privându-l astfel de dreptul la o instanță cu jurisdicție deplină.

b) Motivarea Curții

i. Principii generale

149. Curtea face trimitere la principiile enunțate în jurisprudența sa atunci când un inculpat a fost condamnat de o instanță de ultim grad de jurisdicție după ce fusese achitat de o instanță de grad inferior, fără ca instanța de ultim grad de jurisdicție să fi ascultat declarația inculpatului sau a celorlalți martori în cauză (*Júlíus Sigurórsson împotriva Islandei*, nr. 38797/17, pct. 30-38, 16 iulie 2019). În special, în cazul în care o instanță de apel este competentă să reexamineze situația de fapt, din punct de vedere al vinovăției sau al stabilirii pedepsei, ori al ambelor, dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 poate, în funcție de circumstanțele specifice ale cauzei, să interzică instanței de apel să condamne un inculpat care a fost achitat de instanța de grad inferior. Având în vedere miza pentru inculpat, problema generală care trebuie examinată este aceea dacă instanța de apel putea, într-un proces echitabil, să evalueze în mod corect chestiunile care necesitau să fie soluționate fără a administra în mod direct probele prezentate în persoană de către inculpat sau martor (*ibidem*, pct. 35).

150. În plus, jurisprudența Curții în materie, analizată în ansamblul său și în contextul său, face distincție între situațiile în care o instanță de apel, care a infirmat o soluție de achitare fără să fi ascultat ea însăși declarațiile orale pe care s-a întemeiat soluția de achitare, nu numai că era competentă să examineze elementele de fapt și de drept, ci a făcut și o nouă apreciere a faptelor, și situațiile în care instanța de apel nu a fost de acord cu instanța de grad inferior decât cu privire la interpretarea legii și/sau aplicarea acesteia la faptele constatate, chiar dacă și ea era competentă să judece faptele (*ibidem*, pct. 36).

151. Curtea face trimitere, de asemenea, la principiile consacrate privind respectarea principiului nemijlocirii, astfel cum sunt enunțate în cauzele *Graviano împotriva Italiei* (nr. 10075/02, pct. 38, 10 februarie 2005), *Beraru împotriva României* (nr. 40107/04, pct. 64, 18 martie 2014) sau *Svanidze împotriva Georgiei* (nr. 37809/08, pct. 32-33, 25 iulie 2019). Acest principiu al nemijlocirii constituie o garanție importantă a procesului penal prin faptul că observațiile făcute de judecător cu privire la comportamentul și credibilitatea unui martor pot avea consecințe importante pentru inculpat [*P.K. împotriva Finlandei* (dec.), nr. 37442/97, 9 iulie 2002]. Totuși, nu se poate considera că principiul nemijlocirii interzice orice schimbare a

compunerii completului de judecată în timpul unui proces. Pot să apară factori administrativi sau procedurali foarte evidenți și să facă imposibilă participarea în continuare a unui judecător într-un proces. Se pot lua măsuri pentru a garanta că judecătorii care preiau cauza au înțeles corespunzător probele și argumentele, de exemplu punându-le la dispoziție stenogramele în cazul în care credibilitatea martorului în chestiune nu este contestată, sau stabilind noi susțineri orale sau reaudierea martorilor importanți în fața completului nou format (*Cutean împotriva României*, nr. 53150/12, pct. 61, 2 decembrie 2014).

ii. *Aplicarea în prezenta cauză a principiilor sus-menționate*

152. Cu titlu introductiv, Curtea arată că reclamantii, în formularele lor de cerere, au afirmat la modul general că instanța de recurs nu a procedat la administrarea nemijlocită a tuturor probelor, fără a le menționa pe cele pe care le considerau esențiale sau pe cele care ar fi trebuit să fie readministrate de instanța de recurs. Totuși, au precizat că hotărârea de condamnare s-a bazat în primul rând pe declarațiile martorilor I.P. și C.P.

153. Curtea constată în continuare că hotărârea Înaltei Curți pronunțată în primă instanță (*supra*, pct. 36) a fost atacată cu recurs de parchet și de reclamantii (*supra*, pct. 47). Casarea parțială a hotărârii pronunțate pe fond s-a circumscris, după cum a subliniat instanța de recurs, unor erori de drept comise de instanța de fond și motivelor de recurs formulate de părți (*supra*, pct. 80). Reclamantii, asistați de mai mulți avocați, au fost informați cu privire la motivele de recurs formulate de parchet (*supra*, pct. 48-50). Prin urmare, aceștia aveau cunoștință de faptul că, în temeiul dispozițiilor legale aplicabile în materie de recurs (*supra*, pct. 87 și 96), Înalta Curte, în calitate de instanță de recurs, avea posibilitatea de a infirma hotărârea atacată și de a rejudeca cauza.

154. În continuare, Curtea constată că prezenta cauză este diferită de cele pe care le-a examinat anterior și în care instanța de recurs nu și-a îndeplinit obligația de a lua măsuri pentru audierea martorilor a căror credibilitate o examinase (a se vedea, de exemplu, *Lazu împotriva Republicii Moldova*, nr. 46182/08, pct. 36-37, 5 iulie 2016). Astfel, în speță, reclamantul a solicitat audierea unui martor, C.S., iar cererea sa a fost admisă de Înalta Curte, care l-a audiat pe acest martor în data de 7 octombrie 2013 (*supra*, pct. 73). În plus, Înalta Curte a decis din oficiu că era necesară audierea altor doi martori, respectiv C.P. și I.P. (*supra*, pct. 74), ale căror declarații au fost considerate esențiale de reclamant pentru condamnarea sa pentru infracțiunea de luare de mită (*supra*, pct. 147). Cei doi martori au fost audiați la 4 noiembrie 2013 și 2 decembrie 2013 (*supra*, pct. 76 și 71).

155. În această privință, Curtea amintește că, deși este necesar ca instanța care condamnă pentru prima dată un inculpat să aprecieze nemijlocit probele pe care își întemeiază hotărârea, aceasta nu este o normă automată care ar face ca un proces să devină inechitabil pentru simplul motiv că instanța

respectivă nu i-a ascultat pe toți martorii menționați în hotărârea sa și a căror credibilitate trebuia să o examineze (*Chiper împotriva României*, nr. 22036/10, pct. 63, 27 iunie 2017). Problema de care trebuie să se ocupe Curtea este aceea dacă, în împrejurările respective, Înalta Curte putea, în cadrul unui proces echitabil, să examineze în mod corect chestiunile care necesitau să fie soluționate fără o examinare nemijlocită a declarațiilor celorlalți martori cu privire la mărturiile pe care și-a întemeiat hotărârea de condamnare (*Marilena-Carmen Popa împotriva României*, nr. 1814/11, pct. 42, 18 februarie 2020).

156. În această privință, Curtea observă că instanța de recurs a constatat mai întâi că faptul că reclamanții au primit foloase fusese dovedit de instanța care a soluționat fondul cauzei, că acest aspect al cauzei nu mai era pus în discuție și că trebuia să se concentreze, în cadrul examinării sale, pe aspectul subiectiv al faptelor referitoare la infracțiunea de luare de mită (*supra*, pct. 80). În continuare, aceasta observă că concluzia Înaltei Curți potrivit căreia exista o legătură clară între evoluția carierelor lui I.P.J. și I.P., pe de o parte, și relațiile acestora cu reclamanții și serviciile prestate acestora, pe de altă parte, s-a întemeiat pe înscrisurile depuse la dosarul pe fond și în cursul procedurii de recurs (*supra*, pct. 81).

157. Pentru a decide dacă achiziționarea unuia dintre imobilele în cauză era fictivă, Înalta Curte s-a întemeiat pe mai multe declarații ale martorilor pe care nu îi audiasse. Totuși, chiar și în această privință, Curtea observă că, pentru a pronunța decizia sa, Înalta Curte a luat în considerare declarațiile reclamanților și ale coacuzatei I.P.J., toți fiind audiați nemijlocit, care au recunoscut că au dobândit bunuri destinate restaurării imobilului în cauză. În continuare, Înalta Curte a examinat diverse înscrisuri care, în opinia sa, demonstrau că era vorba despre o tranzacție fictivă. În susținerea deciziei sale, aceasta a făcut trimitere la mai multe declarații ale martorilor care demonstrau implicarea reclamanților în renovarea și amenajarea imobilului (*supra*, pct. 82).

158. Prin urmare, Curtea observă, pe de o parte, că declarațiile martorilor care nu au fost audiați în recurs nu constituiau proba determinantă pentru condamnarea reclamanților pentru infracțiunile de luare de mită și de complicitate la această infracțiune. În plus, reclamanții nu au contestat fiabilitatea și credibilitatea acestor martori în fața instanței de recurs și nu au comunicat Curții motivele pentru care au considerat că respectivii martori ar trebui reaudiați. În plus, Curtea constată că nu reiese din probele disponibile că instanța de recurs a reinterpretat, ca atare, sau a dat o conotație diferită depozițiilor acestor martori (a se vedea, pentru situații diferite, *Mischie împotriva României*, nr. 50224/07, pct. 35-38, 16 septembrie 2014; *Marilena-Carmen Popa*, citată anterior, pct. 43).

159. În fine, Curtea observă că reclamantul critică faptul că domnul judecător I.M.M., care s-a alăturat completului de judecată la 2 decembrie 2013, nu a audiat toți martorii și nici nu i-a ascultat pe toți inculpații (*supra*,

pct. 147). Însă Curtea observă că, în prezenta cauză, completul de judecată în recurs era compus din 5 judecători și că numai unul dintre aceștia a fost înlocuit (*supra*, pct. 54 și 57) și că toți ceilalți i-au ascultat pe martori și inculpați (a se compara cu *Graviano*, citată anterior, pct. 39, precum și *Škaro împotriva Croației*, nr. 6962/13, pct. 29, 6 decembrie 2016; a se vedea, *a contrario*, *Svanidze*, citată anterior, pct. 35, precum și *Cutean*, citată anterior, pct. 64). Aceasta observă că schimbarea unuia dintre cei cinci judecători din compunerea secției Înaltei Curți nu l-a privat pe reclamant de dreptul său de a pune întrebări martorilor care au fost audiați în timpul recursului, aceștia fiind audiați în cadrul dezbaterilor publice în prezența reclamantilor și a avocaților acestora, care au avut posibilitatea de a le adresa întrebările pe care le-au considerat utile pentru apărare. Așa cum s-a arătat mai sus, reclamantii nu au precizat motivele pentru care credibilitatea anumitor mărturii sau fiabilitatea anumitor martori ar fi justificat reaudierea lor în fața domnului judecător I.M.M.

160. Curtea constată că reclamantii au contestat în fața instanței de recurs credibilitatea lui I.P. și C.P. și calitatea de martori a acestora (*supra*, pct. 49-50). Însă martorul C.P. a fost audiat de completul în care era membru domnul judecător I.M.M. (*supra*, pct. 76-71). În ceea ce privește calitatea lor de martori, Înalta Curte a explicat cadrul legal aplicabil. Cu privire la credibilitatea lui I.P., instanța a subliniat că declarația acestuia a fost coroborată de cea a lui C.P., martor audiat în prezența domnului judecător I.M.M. (*supra*, pct. 83). În aceste condiții, faptul că noul judecător al completului de judecată a dispus de minutele audierii celorlalți martori a compensat în mare măsură lipsa nemijlocirii în proces [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Famulyak împotriva Ucrainei* (dec.), nr. 30180/11, pct. 35 și 40-47, 2 mai 2019]. Nu exista nimic care să arate că președintele completului de judecată ar fi fost înlocuit pentru ca soluția pronunțată în proces să fie diferită sau pentru orice alt motiv abuziv (*supra*, pct. 125).

161. În fine, Curtea constată că instanța de recurs a pronunțat o hotărâre motivată, care nu pare arbitrară sau vădit nerezonabilă, în care explică motivele pentru care a decis să nu țină seama de constatările instanței de grad inferior și să caseze hotărârea acesteia și, lucru și mai important, motivul pentru care a considerat că elementul subiectiv al infracțiunilor exista în prezenta cauză, ceea ce a cântărit foarte mult în hotărârea instanței de grad inferior de achitare a reclamantilor pentru infracțiunile de luare de mită și, respectiv, complicitate la luare de mită (*supra*, pct. 80-83). Părților li s-a oferit posibilitatea de a dezbate toate probele în fața instanței de recurs, inclusiv cele administrate exclusiv în fața instanței de fond. În măsura în care reclamantii reproșează instanței de recurs faptul că nu a judecat cauza cu competență „de plină jurisdicție”, precum și faptul că nu a efectuat o nouă evaluare a constatării de primire de foloase necuvenite, efectuate de instanța de fond, Curtea constată că instanța de recurs a explicat că examinarea sa

trebuie să se circumscrie motivelor de recurs formulate de părți (*supra*, pct. 80).

162. Având în vedere toate cele de mai sus, Curtea consideră că, în prezenta cauză, cerințele unui proces echitabil nu impuneau reaudierea tuturor martorilor care nu au fost audiați în recurs și că principiul nemijlocirii nu a fost încălcat. Prin urmare, consideră că acest capăt de cerere este vădit nefondat și trebuie respins, în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și 4 din Convenție.

4. Cu privire la capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 6 din Convenție în legătură cu provocarea din partea poliției

a) Argumentele părților

i. Guvernul

163. Guvernul contestă de la bun început susținerile privind recurgerea la un agent provocator și face trimitere la raționamentul instanței de casație și la probele pe care aceasta s-a bazat pentru a concluziona că nu a existat incitare la săvârșirea faptelor (*supra*, pct. 85). Acesta consideră că reclamantul a beneficiat de toate garanțiile procedurale, inclusiv de posibilitatea de a supune instanțelor spre examinare argumentul potrivit căruia O.C. era agent provocator.

ii. Reclamantul

164. În fine, reclamantul se plânge de condamnarea sa pentru infracțiunea de șantaj întemeiată, în opinia sa, pe o unică probă constând în înregistrarea ilegală a discuțiilor sale cu O.C., pe care îl consideră agent sub acoperire infiltrat de organele de urmărire penală. Acesta susține că nu a beneficiat, în fața instanțelor naționale, de garanțiile procedurale specifice oricărei proceduri întemeiate pe recurgerea la un agent sub acoperire.

b) Motivarea Curții

i. Principiile generale

165. Principiile generale referitoare la garanțiile unui proces echitabil în contextul folosirii de tehnici speciale de investigare pentru combaterea corupției sunt detaliate în cauza *Ramanauskas împotriva Lituaniei* [(MC), nr. 74420/01, pct. 49-61 CEDO 2008] și au fost reiterate în *Virgil Dan Vasile împotriva României* (nr. 35517/11, pct. 37-50, 15 mai 2018). În special, Convenția nu împiedică recurgerea la surse precum indicatorii anonimi în stadiul cercetărilor și în cazul în care natura infracțiunii o justifică. Totuși, intervenția unor agenți sub acoperire trebuie să fie clar restrânsă și însoțită de garanții (*Ramanauskas*, citată anterior, pct. 53-54): deși poate acționa în secret, poliția nu poate să provoace săvârșirea unei infracțiuni (*Opriș împotriva României*, nr. 15251/07, pct. 51, 23 iunie 2015).

166. Pentru a distinge între provocarea din partea poliției și utilizarea permisă a tehnicilor speciale de investigare, Curtea aplică în principal două criterii: un criteriu de fond și un criteriu procedural (a se vedea, pentru o prezentare detaliată a acestor criterii, *Virgil Dan Vasile*, citată anterior, pct. 40-46, precum și *Akbay și alții împotriva Germaniei*, nr. 40495/15 și alte 2, pct. 111-124, 15 octombrie 2020). Aceasta a explicat metodologia pe care o urmează la aplicarea acestor criterii în cauza *Matanović împotriva Croației* (nr. 2742/12, pct. 131-135, 4 aprilie 2017; a se vedea și *Virgil Dan Vasile*, citată anterior, pct. 47-50).

ii. *Aplicarea în prezenta cauză a principiilor sus-menționate*

167. În speță, Curtea constată că, înainte de denunțul penal făcut de O.C., autoritățile nu dispuneau de probe pentru a reține în sarcina reclamantului acuzații de șantaj. Se impune constatarea că O.C. a precizat în declarația pe care a dat-o la DNA că reclamantul l-a contactat și că era de părere că acesta din urmă dorește să discute cu el despre I.P. (*supra*, pct. 8). Pe baza acestor elemente, parchetul l-a autorizat pe O.C. să se întâlnească cu reclamantul, interceptând discuțiile acestora (*supra*, pct. 9).

168. Fiind informați despre întâlnirile lui O.C. cu reclamantul și interceptând discuțiile acestora, este cert faptul că organele de urmărire penală au luat parte la mersul evenimentelor. Totuși, având în vedere obligațiile sale de verificare a plângerilor penale și importanța combaterii efectului coroziv al corupției asupra preeminenței dreptului într-o societate democratică, Curtea consideră că organele de urmărire penală nu și-au depășit atribuțiile ca urmare a acestui fapt [*Miliniene împotriva Lituaniei*, nr. 74355/01, pct. 38, 24 iunie 2008; a se vedea, *mutatis mutandis*, *Trifontsov împotriva Rusiei* (dec.), nr. 12025/02, pct. 33, 9 octombrie 2012]. În cazul în care intervenția poliției se limitează la a ajuta o persoană particulară să constate săvârșirea unui act ilicit de către o altă persoană particulară, factorul decisiv rămâne comportamentul celor două persoane [*Ramanauskas împotriva Lituaniei* (nr. 2), nr. 55146/14, pct. 56, 20 februarie 2018].

169. În această privință, Curtea constată că nu O.C. a fost cel care a avut inițiativa contactării reclamantului, ci că acesta din urmă a fost cel care l-a invitat pe primul la cabinetul său din Palatul Parlamentului de două ori (*supra*, pct. 10). Aceasta constată, de asemenea, că conținutul discuțiilor celor două persoane a fost orientat de la bun început la urmărirea penală începută de parchet cu privire la presupuse fapte de corupție reținute în sarcina reclamantului, precum și la declarațiile făcute în acest context de martorul I. P. în fața organelor de urmărire penală, scopul întâlnirii dintre reclamant și O.C. fiind de a-l convinge pe I.P. să își modifice declarațiile (*supra*, pct. 11). O.C. a avut o atitudine pasivă în timpul acestor discuții (*supra*, pct. 11 *in fine*).

170. Prin urmare, Curtea consideră că reclamantul nu poate să susțină că a fost supus provocării nici din partea agenților statului, nici din partea lui O.C. pentru a săvârși faptele pentru care ulterior a fost urmărit penal și condamnat.

Organele de urmărire penală s-au bazat pe activitatea infracțională și nu au provocat-o, astfel încât în acest caz O.C. a jucat rol de ofițer sub acoperire, dar nu și de agent provocator (*Blaj împotriva României*, nr. 36259/04, pct. 110, 8 aprilie 2014).

171. Cu titlu suplimentar, Curtea observă că reclamantul a susținut în fața autorităților naționale că a fost victima unei provocări din partea poliției (*supra*, pct. 49) și că Înalta Curte, la fiecare nivel de grad de jurisdicție, a răspuns la argumentele acestuia și le-a respins pentru lipsa lor de fundament (*supra*, pct. 50 și 85; a se vedea, *a contrario*, *Opriș*, citată anterior, pct. 61). În fine, Curtea arată că O.C. a participat la proces și că a fost ascultat de Înalta Curte în primă instanță (*supra*, pct. 34). Reclamantul, reprezentat de avocații săi, a avut posibilitatea să îi pună întrebări. De asemenea, legalitatea înregistrărilor discuțiilor cu O.C. a fost confirmată de Înalta Curte (*supra*, pct. 84). Având în vedere toate elementele depuse la dosar de către părți, Curtea nu dispune de niciun element care să pună în discuție constatările instanțelor naționale.

172. Având în vedere aceste elemente, Curtea consideră, pe baza informațiilor existente în dosarul aflat la dispoziția sa, că poate să concluzioneze cu un grad suficient de certitudine că organele de urmărire penală au investigat activitatea reclamantului în mod esențial pasiv și că acestea nu l-au provocat să comită infracțiunea de șantaj pe care nu ar fi comis-o altminteri. Măsurile de supraveghere nu constituie o provocare în sensul jurisprudenței Curții referitoare la art. 6 din Convenție. Utilizarea ulterioară, în cadrul procesului penal îndreptat împotriva reclamantului, a probelor obținute prin intermediul măsurilor de supraveghere nu ridică nicio problemă în raport cu art. 6 § 1 din Convenție (*Matanović*, citată anterior, pct. 145).

173. Având în vedere elementele expuse mai sus, Curtea nu poate identifica nicio încălcare aparentă a art. 6 din Convenție în prezenta cauză cu privire la provocarea din partea poliției. Prin urmare, consideră că acest capăt de cerere este vădit nefondat și trebuie respins, în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și 4 din Convenție.

5. *Cu privire la capătul de cerere formulat de reclamant în legătură cu întârzierea redactării deciziei penale din 6 ianuarie 2014*

a) **Argumentele părților**

i. *Guvernul*

174. Guvernul arată că reclamantul a început executarea pedepsei rezultate din hotărârea de condamnare din 6 ianuarie 2014 în aceeași zi (*supra*, pct. 92), dar că la data respectivă fusese deja condamnat la o altă pedeapsă, care a fost aplicată în cadrul cauzei care a făcut obiectul deciziei *Năstase*, citate anterior (*supra*, pct. 19 și 20). Acesta adaugă că reclamantul a fost eliberat condiționat la 21 august 2014 (*supra*, pct. 94) și că executase așadar doar o

fracțiune de pedeapsă, respectiv 7 luni și jumătate de închisoare, din cei 5 ani care au constituiau pedeapsa sa în prezenta cauză. Consideră că, în perioada 3 iulie 2014–21 august 2014, reclamantul a avut suficient timp pentru a studia și a înțelege motivele condamnării sale. Adaugă că, pe de altă parte, Inspekția Judiciară a efectuat o anchetă aprofundată cu privire la motivele pentru care redactarea motivării deciziei penale a durat mai mult timp și, pe baza unor motive detaliate, a ajuns la concluzia că întârzierea în discuție avea cauze obiective (*supra*, pct. 91). În susținerea concluziei Inspekției Judiciare care a atribuit acest termen volumului mare de muncă al judecătorilor, inclusiv al domnului judecător I.M.M., căruia îi revenea sarcina redactării hotărârii, Guvernul arată că, în perioada ianuarie–iunie 2014, Secția penală a Înaltei Curți a fost deosebit de suprasolicitată, având de examinat, în cadrul fiecărei ședințe publice, între 70 și 88 de cauze. Astfel, acesta consideră că, având în vedere un astfel de volum de muncă și complexitatea cauzei, termenul în discuție nu poate fi considerat nerezonabil în sensul jurisprudenței Curții.

ii. Reclamantul

175. Reclamantul consideră că termenul de redactare a motivării deciziei penale din 6 ianuarie 2014 nu îndeplinește cerința de „termen rezonabil”, astfel cum se prevede la art. 6 § 1 din Convenție. În special, afirmă că a fost pus în libertate din închisoare la scurt timp după ce Înalta Curte a motivat hotărârea, ceea ce înseamnă că și-a executat pedeapsa fără să cunoască motivele condamnării sale.

b) Motivarea Curții

176. Curtea constată că reclamantul critică termenul de redactare a motivării deciziei penale definitive din 6 ianuarie 2014 pronunțate împotriva sa, despre care consideră că nu îndeplinește cerința de „termen rezonabil”.

177. Curtea reamintește că art. 6 § 1 din Convenție, care conferă fiecărei persoane dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil, are ca scop, în materie penală, să garanteze că inculpatul nu rămâne prea mult sub o anumită acuzație și că se pronunță o hotărâre cu privire la temeinicia acesteia [*Kart împotriva Turciei* (MC), nr. 8917/05, pct. 68, CEDO 2009 (extrase)]. Pentru a stabili dacă, într-o anumită cauză, a fost garantată cerința de „termen rezonabil”, Curtea ia în considerare întreaga perioadă în care inculpatul a fost supus unei acuzații în materie penală a cărei temeinicie nu a fost încă soluționată definitiv și nu ia în considerare separat diferitele etape ale procedurii penale.

i. Perioada care trebuie luată în considerare

178. Curtea constată, în prezenta cauză, că perioada care trebuie luată în considerare a început la 7 februarie 2006, odată cu începerea primei urmăririi penale (*supra*, pct. 6). Observă, de asemenea, că Înalta Curte a pronunțat o

decizie penală definitivă la 6 ianuarie 2014 și că această decizie a fost redactată și pusă la dispoziția părților la 3 iulie 2014 (*supra*, pct. 79).

179. În ceea ce privește punctul final al procesului, Curtea amintește că a decis recent că, în raport cu cerința de durată rezonabilă a procesului în sensul art. 6 § 1 din Convenție, procesul nu poate fi considerat finalizat înainte de depunerea hotărârii definitive motivate la grefa instanței care a pronunțat-o sau chiar înainte de informarea persoanei interesate cu privire la această decizie, în special atunci când există termene lungi de timp între pronunțarea hotărârilor și comunicarea deciziei către părți [*Mierlă și alții împotriva României* (dec.), nr. 25801/17 și alte 2, pct. 81, 2 iunie 2022]. Prin urmare, durata redactării unei hotărâri judecătorești se ia în considerare la calcularea duratei procesului.

180. Prin urmare, trebuie să se constate în prezenta cauză că procesul s-a încheiat la 3 iulie 2014, dată la care hotărârea definitivă a fost motivată și pusă la dispoziția reclamantului. Prin urmare, procesul a durat aproximativ 8 ani și 5 luni pentru două grade de jurisdicție, din care aproximativ 6 luni au fost necesare pentru redactarea hotărârii definitive de condamnare a reclamantilor.

181. Întrucât timpul necesar pentru redactarea motivării hotărârii se ia în considerare la calcularea duratei totale a procesului, Curtea consideră că trebuie să examineze, în lumina principiului enunțat mai jos (*infra*, pct. 182), durata procesului în ansamblu.

ii. Cu privire la caracterul rezonabil al duratei procesului

182. Curtea reamintește că, pentru aprecierea caracterului rezonabil al duratei unei proceduri, se țin seama de circumstanțele cauzei și se iau în considerare criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantilor și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru părțile implicate [a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* (MC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000-VII].

183. Curtea constată că, în speță, procedura a implicat două seturi de urmărire penală și că instanțele au avut de examinat, pe lângă elementele legate de fondul cauzei și numeroasele mijloace și probe, o excepție de neconstituționalitate, care a fost admisă, numeroase excepții de nulitate a actelor de procedură, cereri de recuzare și de abținere, precum și admisibilitatea motivelor de recurs formulate de părți pe parcursul a circa o sută de pagini (a se vedea, în special, pct. 25 și 47 *supra*). Este vorba așadar despre un proces penal complex, în care reclamantii au utilizat diferite mijloace procedurale care le-au fost puse la dispoziție de dreptul național pentru a-și apăra drepturile și la care instanțele naționale au răspuns în mod constant.

184. În ceea ce privește atitudinea autorităților, Curtea observă că autoritățile au acționat cu diligență și că nu se poate identifica nicio perioadă

de inactivitate în desfășurarea procedurii. În opinia Curții, complexitatea cauzei a contribuit la prelungirea procesului.

185. În ceea ce privește termenul de redactare a motivării hotărârii, Curtea observă că art. 406 C. proc. pen. (*supra*, pct. 96) prevede că hotărârea se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunțare. Acest termen nu este unul strict, Înalta Curte considerându-l orientativ (*supra*, pct. 91). Constată, de asemenea, că reclamantul a avut posibilitatea să prezinte plângerea sa autorităților interne, care au motivat pe deplin concluzia lor că întârzierea era justificată de elemente obiective (*supra*, pct. 91).

186. În fine, Curtea constată că întregul proces, hotărârile parțiale pronunțate ca răspuns la cererile și excepțiile formulate, precum și analiza probelor pe care s-a întemeiat hotărârea definitivă sunt rezumate în decizia penală din 6 ianuarie 2014, cu care s-a încheiat durata de aproape 8 ani a procesului. Prin urmare, Curtea înțelege că sarcina de redactare a hotărârii a fost deosebit de dificilă și importantă.

187. Având în vedere elementele sus-menționate și considerând că ar fi de dorit ca o persoană aflată în detenție să cunoască motivele condamnării sale penale încă din momentul primirii sale în penitenciar, Curtea consideră că termenul constatat în cadrul procesului care face obiectul prezentei cauze în ansamblu nu denotă nicio încălcare aparentă a principiului de „termen rezonabil” consacrat de art. 6 din Convenție.

188. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins ca vădit nefondat, în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție.

C. Cu privire la capetele de cerere formulate de reclamanți în contextul art. 34 și art. 38 din Convenție

189. La 25 iulie 2019, în observațiile lor prezentate ca răspuns la cele ale Guvernului, reclamanții arată că unele dintre informațiile prezentate de Guvern în observațiile sale sunt mincinoase în mod intenționat, cu scopul de a înșela Curtea. Mai precis, aceștia arată că afirmația potrivit căreia doamna judecător C.T. nu a prezidat niciodată un complet de judecată în casație în materie penală deoarece era specializată în drept civil era vădit și intenționat mincinoasă; de asemenea, s-a citat incomplet din art. 911 din vechiul Cod civil privind înregistrarea convorbirilor. Aceștia adaugă că hotărârea din 5 decembrie 2013 a colegiului de conducere al Înaltei Curți, transmisă în limba română, prevede în mod expres că se aplică pentru anul 2014 cu privire la numirea domnului judecător I.M.M. Prin urmare, solicită Curții să constate o încălcare a art. 34 și 38 din Convenție.

190. Guvernul, căruia i s-au transmis aceste observații pentru un eventual răspuns, nu s-a exprimat cu privire la acest aspect.

191. Curtea face trimitere la principiile aplicabile referitoare la art. 34 din Convenție enunțate în hotărârea *Cotlet împotriva României* (nr. 38565/97, pct. 69, 3 iunie 2003), precum și la principiile relevante referitoare la art. 38

din Convenție, enunțate în hotărârea *Bucur și Toma împotriva României* (nr. 40238/02, pct. 71, 8 ianuarie 2013; a se vedea și trimiterile citate). Având în vedere înscrisurile care i-au fost prezentate de părți, Curtea consideră că informațiile menționate de reclamanți (*supra*, pct. 189) nu constituie, în speță, o formă de presiune nelegală și inacceptabilă care le-ar fi afectat dreptul de a introduce o cerere individuală și ar fi încălcat art. 34 din Convenție. Pe de altă parte, aceasta observă că respectivele informații nu au împiedicat-o să examineze capetele de cerere formulate de reclamant în speță. În aceste condiții, Curtea concluzionează că statul pârât nu și-a încălcat obligațiile care decurg din art. 38 din Convenție.

Pentru aceste motive, în unanimitate, Curtea

decide să conexeze cererile;

declară cererile inadmisibile.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 29 septembrie 2022.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Gabriele Kucsko-Stadlmayer
Președinte